

Cyllideb Ddrafft 2025 i 2026: tystiolaeth i Bwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith y Senedd

Tystiolaeth ysgrifenedig gan y Dirprwy Brif Weinidog ac Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a Materion Gwledig: Rhagfyr 2024

Tystiolaeth ysgrifenedig gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Drafnidiaeth a Gogledd Cymru: Rhagfyr 2024

Tystiolaeth ysgrifenedig ychwanegol gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Drafnidiaeth a Gogledd Cymru: Ionawr 2025

Tystiolaeth ysgrifenedig gan Ysgrifennydd y Cabinet dros Yr Economi, Ynni, a Chynllunio: Rhagfyr 2024

Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith Craffu ar Gyllideb Ddrafft Llywodraeth Cymru 2025-26

08/01/2025

Cefndir

Mae'r Gyllideb Ddrafft yn cynnwys cynlluniau gwario ar gyfer 2025-26. Mae'r papur hwn yn darparu tystiolaeth i'r Pwyllgor ar gynigion ar gyfer cyllidebau rhaglenni yn y dyfodol mewn perthynas â'r cyllidebau ym mhortffolio Newid Hinsawdd a Chynaliadwyedd yr Amgylchedd (CCES) ym maes Newid Hinsawdd Prif Grŵp Gwariant (MEG) Newid Hinsawdd a Materion Gwledig fel y'i hamlinellir yn y Gyllideb Ddrafft a gyhoeddwyd ar 10 Rhagfyr 2024.

Mae Atodiad A yn darparu dadansoddiad o ffigurau perthnasol y Gyllideb Ddrafft ar gyfer maes CCES Prif Grŵp Gwariant Newid Hinsawdd a Materion Gwledig fesul Cam Gweithredu a Llinell Wariant yn y Gyllideb (BEL). Adlewyrchir y ffigurau hyn yn y tabl isod.

Cynnwys

Dyraniadau Cyllidebol.....	3
Deddfwriaeth.....	12
Yr Amgylchedd.....	14
Newid Hinsawdd.....	25
Cyfoeth Naturiol Cymru.....	27
Atodiad A –Dyraniadau yn ôl Maes Rhaglenni Gwariant, Cam Gweithredu a Llinell Wariant y Gyllideb (BEL).....	29

Dyraniadau Cyllidebol

Refeniw

Rhif BEL	Disgrifiad o'r BEL	£'000	£'000	£'000
		Llinell Sylfaen 2025-26 wedi'i hailddatgan	Symudiadau'r Gyllideb 2025-26	Cyllideb Ddrafft 2025-26
2812	Deddfwriaeth, Llywodraethiant a Chyfathrebu ym maes yr Amgylchedd	637	1,340	1,977
2809	Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru	3,970	200	4,170
2817	Diogelu'r Amgylchedd	6,402	320	6,722
3771	Gweithredu ar y Newid yn yr Hinsawdd	3,596	200	3,796
2230	Rheoli Risg Llifogydd a Chyflenwi Polisi Dŵr	4,225	-1,244	2,981
2195	Cynllun Cymunedau y Dreth Gwarediadau Tirlenwi	500	0	500
2825	Bioamrywiaeth, Tystiolaeth ac Iechyd Planhigion	11,444	76	11,520
2827	Coedwigaeth	6,436	0	6,436
2820	Lleoedd Lleol ar gyfer Natur	2,950	-300	2,650
2837	Gweithredu Deddf yr Amgylchedd (symud i 2812)	890	-890	0
2451	Cyfoeth Naturiol Cymru	124,339	19,065	143,404
2454	Cyfoeth Naturiol Cymru - Incwm o Bren	-33,080	0	-33,080
2455	Incwm Ffermydd Gwynt drwy CNC	-10,000	0	-10,000
2190	Effeithlonrwydd Adnoddau ac Economi Gylchol	32,400	3,400	35,800

2490	Tirweddau Dynodedig a Mynediad I Gefn Gwlad	11,626	1,425	13,051
2802	Amddiffyn Planhigion a Bywyd Gwyllt	896	511	1,407
2803	Parc Cenedlaethol Newydd	700	-700	0
2232	Sicrhau Diogelwch Tomenni Glo	3,836	2,000	5,836
2875	Polisi Morol, Tystiolaeth ac Ariannu	1,661	700	2,361
Cyfanswm		173,428		199,531
Cyfanswm Cynnydd Refeniw			26,103	13%

Cyfalaf

Rhif BEL	Disgrifiad BEL	£'000	£'000	£'000
		Cyllideb Derfynol 2024-25 Wedi'i Hailddatgan	Symudiadau'r Gyllideb 2025-26	2025-26 Cyllideb Ddrafft
2232	Sicrhau Diogelwch Tomenni Glo a Chronfeydd Dŵr	10,300	27,917	38,217
2230	Rheoli Risg Llifogydd a Chyflenwi Polisi Dŵr	27,000	3,021	30,021
2451	Cyfoeth Naturiol Cymru	25,106	2,700	27,806
2817	Diogelu'r Amgylchedd	300	2,386	2,686
2490	Tirweddau Dynodedig a Mynediad i Gefn Gwlad	8,900	0	8,900
2809	Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru	12,000	0	12,000

2820	Lleoedd Lleol ar gyfer Natur	19,790	-7,226	12,564
2825	Bioamrywiaeth, Tystiolaeth ac Iechyd Planhigion	12,500	0	12,500
2827	Coedwigaeth	9,310	0	9,310
2190	Effeithlonrwydd Adnoddau ac Economi Gylchol	46,853	-5,000	41,853
Cyfanswm		172,069		195,857
Cyfanswm Cynnydd			23,798	14%

Cyfalaf Trafodiadau Ariannol

Rhif BEL	Disgrifiad BEL	£'000	£'000	£'000
		Cyllideb Derfynol 2024-25 wedi'i Hailddatgan	Symudiadau'r Gyllideb 2025-26	Cyllideb Ddrafft 2025-26
2809	Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru	0	10,000	10,000
Cyfanswm		0	10,000	10,000

Blaenoriaethau'r Gyllideb

1.) Fy nod yw sicrhau bod ein hadnoddau naturiol yn cael eu rheoli'n gynaliadwy. Er mwyn cyflawni hyn, mae'r gyllideb yn caniatáu i mi fwrw ymlaen â chamau gweithredu ar y blaenoriaethau canlynol:

- Mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd i adeiladu dyfodol tecach a mwy diogel a sicrhau swyddi gwyrdd.
- Gweithredu i ddiogelu ac adfer natur yng Nghymru ac i gysylltu pobl â'r byd naturiol.
- Creu dyfodol cynaliadwy i fwyd, pysgodfeydd a ffermio yng Nghymru.

- Gwella iechyd a lles ein cymunedau drwy dorri gwastraff a llygredd, a defnyddio rheoleiddio i ysgogi arloesedd, creu marchnadoedd a chadw pobl yn ddiogel.
 - Gwella iechyd a lles anifeiliaid.
- 2.) Mae mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd yn flaenoriaeth ar draws y Cabinet. Yn fy mhortffolio fy hun, rwy'n parhau i ariannu'r capasiti canolog sydd ei angen i alluogi Llywodraeth Cymru gyfan i ddatblygu a chyflawni ein cyllidebau carbon. Mae hyn yn rhan annatod o'r broses o gyflawni ein dull gweithredu cyffredinol o ran ein gallu i wrthsefyll y newid yn yr hinsawdd.
 - 3.) Rwyf yn parhau i ariannu Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru hefyd sy'n darparu cyngor a chymorth hanfodol i gyrff cyhoeddus wrth iddynt weithio tuag at ein huchelgais cyffredin o sector cyhoeddus sero net i Gymru erbyn 2030. Mae'r Economi Gylchol wedi derbyn cyllid adnoddau ychwanegol i barhau i adeiladu ar berfformiad Cymru ar ailgylchu, sydd gyda'r gorau yn y byd, ac i wireddu'r cyfleoedd economaidd sy'n deillio o ddefnyddio adnoddau a deunyddiau am gyhyd â phosibl ac osgoi gwastraff. Mae'r gostyngiad mewn cyfalaf yn adlewyrchu proffil prosiectau Awdurdodau Lleol yn 2025/26.
 - 4.) Rwy'n parhau i fuddsoddi mewn diogelu'r amgylchedd, gan leihau effaith peryglon amgylcheddol ar iechyd a lles. Mae hyn yn cynnwys cynnydd sylweddol mewn buddsoddiad i ddiogelu tomenni glo, cynnydd mewn cyllid i wella ansawdd dŵr, buddsoddiad parhaus mewn rheoli perygl llifogydd a chyllid i Cyfoeth Naturiol Cymru er mwyn sicrhau bod llygredd yn cael ei reoleiddio'n effeithiol.
 - 5.) Mae buddsoddi mewn adfer natur, mynediad i gefn gwlad, mannau gwyrdd ac ymgysylltu cymunedol â natur yn parhau trwy ein rhaglenni Rhwydweithiau Natur a Lleoedd Lleol ar gyfer Natur a chymorth buddsoddi i lwybr Arfordir Cymru a gwaith mynediad arall.
 - 6.) Bydd Diogelwch Tomenni Glo yn gweld cynnydd sylweddol mewn cyllid gan adlewyrchu'r flaenoriaeth y mae'r Llywodraeth hon wedi'i rhoi ar sicrhau diogelwch ein cymunedau.
 - 7.) Bydd y Cynllun Grant Diogelwch Tomenni Glo, a sefydlwyd yn 2020-21 mewn ymateb i'r llithriad tomen yn Tylorstown yn 2020, digwyddiad a gafodd sylw helaeth, yn parhau gyda chyllid ychwanegol sylweddol. Mae'r cynllun grant yn sicrhau bod cyllid ar gael i Awdurdodau Lleol a Cyfoeth Naturiol Cymru i gwblhau gweithgareddau cynnal a chadw ar domenni glo sy'n eiddo

cyhoeddus a phreifat er mwyn sicrhau bod y rhain yn parhau mewn cyflwr lle mae bygythiad o lithriad yn cael ei reoli a'i leihau. Mae enghreifftiau proffil uchel o ble defnyddiwyd y gyllideb flaenorol yn cynnwys gwaith adfer yn Tylorstown, a Dyffryn Rhondda.

- 8.) Er mwyn parhau â gwaith yn y maes hwn a'i ehangu, mae'r cynllun ar gyfer 2025/26 wedi cynyddu £12m yn ychwanegol at y £36m a ddarparwyd gan Lywodraeth y DU fel rhan o gyllideb yr hydref. Bydd hyn yn dod â chyfanswm ein buddsoddiad mewn diogelwch tomenni glo i £102m yn nhymor y Senedd hon.
- 9.) Yn ail, mae'r gyllideb yn cydnabod y costau gweithredu sy'n codi o'r Bil Tomenni Mwyngloddiau a Chwareli Nas Defnyddir (Cymru) sy'n cael ei gyflwyno ym mis Rhagfyr 2024. Mae dyraniadau cyllidebol wedi'u gwneud mewn perthynas â chostau sefydlu corff newydd, fel yr amlinellir hefyd yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol. Mae cyllid wedi'i gynnwys hefyd ar gyfer parhad gwaith yr Awdurdod Adfer Safleoedd Mwyngloddio (yr Awdurdod Glo gynt) yn ymwneud â'r gyfundrefn arolygu.
- 10.) Mae diogelwch cronfeydd dŵr yn hanfodol bwysig hefyd o ystyried y risgiau os nad oes gwaith cynnal a chadw yn cael ei wneud arnynt a'r rhagolygon ar gyfer newidiadau i'r hinsawdd yng Nghymru yn y dyfodol. Adlewyrchwyd hyn yn nyraniadau'r gyllideb gyda £4.9m ar gael ar gyfer diogelwch cronfeydd dŵr. Mae hyn yn cydnabod dyletswyddau statudol Llywodraeth Cymru ar gyfer ystadau CNC ac ar gyfer cronfeydd dŵr amddifad.
- 11.) Rwyf wedi blaenoriaethu cyllid ar gyfer partneriaid cyflawni, gan gynnwys Cyfoeth Naturiol Cymru a Pharciau Cenedlaethol, gan gydnabod eu rôl hanfodol a'r pwysau ariannol y maent yn ei wynebu. Rwyf wedi cynyddu cyllid cyfalaf ar gyfer ansawdd dŵr hefyd, gan gydnabod yr angen i wneud mwy o gynnydd.
- 12.) Mae'r gostyngiad yn y cyllid Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yn adlewyrchu arwyddocâd y pwysau mewn mannau eraill, gan gynnwys ar gyfer ansawdd dŵr a diogelwch cronfeydd dŵr, ond mae gwerth y rhaglen wedi'i gydnabod drwy gynnal lefel sylweddol o fuddsoddiad.

Ymrwymadau blaenorol o graffu ar gyllideb 2024/25

- 13.) Rwyf wedi ystyried yr ymrwymadau a wnaeth Llywodraeth Cymru mewn ymateb i argymhellion y Pwyllgor mewn perthynas â chyllideb 2024-25 wrth gynnig y dyraniadau hyn. Rwyf wedi crynhoi'r dull, sydd wedi'i grwpio o dan y penawdau yn adroddiad y Pwyllgor.

Bioamrywiaeth

- 14.) Rwyf wedi ystyried yn ofalus iawn y potensial i ehangu cwmpas y rhaglen Rhwydweithiau Natur yn unol â'r uchelgais y gwn y mae'r Pwyllgor yn ei rannu â mi. At ei gilydd, deuthum i'r casgliad nad oedd digon o hyblygrwydd ar draws elfennau eraill y gyllideb i ehangu'r rhaglen ymhellach y flwyddyn ariannol nesaf. Fodd bynnag, bydd y buddsoddiad ychwanegol mewn ansawdd dŵr a nifer o'r cynlluniau, gan gynnwys y Cynllun Adnoddau Naturiol Integredig (INRS) a Chynllun Cynefin Cymru sy'n rhan o gyfnod Paratoadol y Cynllun Ffermio Cynaliadwy, yn cyfrannu at ganlyniadau bioamrywiaeth cadarnhaol. Mae gwaith wedi mynd rhagddo ar egwyddorion ar gyfer cyllid gwyrdd cynaliadwy a moesegol ac mae nifer o gynigion uchelgeisiol ar gyfer adfer natur yn dod i'r amlwg.

Morol

- 15.) Yn 24/25 rwyf wedi parhau i sicrhau bod cyllid ar draws Rhaglenni Morol yn cael ei flaenoriaethu sy'n cynnwys cyllid ar gyfer prosiect Asesu Gweithgareddau Pysgota Cymru mewn Ardaloedd Morol Gwarchodedig. Rwyf wedi darparu cyllid i Gyfoeth Naturiol Cymru i gynnal 60 yn rhagor o asesiadau.
- 16.) Mae cyllid i gefnogi'r gwaith o adfer morwellt ar gael drwy'r Gronfa Rhwydweithiau Natur a'r Cynllun Grant ar gyfer Rheoli Ardaloedd Morol Gwarchodedig. Rwy'n parhau i fod yn ymrwymedig i gyflawni'r rhaglen dynodi Parthau Cadwraeth Forol. Rwyf wedi dyrannu cyllideb i gynnal yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol o'r safleoedd arfaethedig, a fydd yn dechrau ym mis Ionawr 2025.
- 17.) Yn ogystal, er gwaethaf gostyngiadau yn y gyllideb yn 24-25, rydym wedi cyflawni'r Fframwaith Ardaloedd Morol Gwarchodedig ac yn parhau i ddatblygu Ardaloedd Adnoddau Strategol yn ogystal â chomisiynu adolygiad annibynnol o'r Cynllun Morol Cenedlaethol. Rwyf wedi dyrannu arian i Marine Fund Cymru hefyd.

Gwastraff

- 18.) Ym mis Ebrill 2025 byddwn yn gweld y flwyddyn gyntaf o daliadau i Awdurdodau Lleol o dan y cynllun Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr (EPR) ar gyfer pecynwaith, sef cynllun rydym wedi'i ddatblygu ar y cyd fel pedair gwlad. Bwriad Llywodraeth Cymru yw bod y cyllid o'r cynllun EPR ar gyfer

pecynwaith sy'n mynd tuag at dalu costau rheoli gwastraff pecynwaith yn ychwanegol at y cyllid y mae Awdurdodau Lleol wedi'i dderbyn yn flaenorol drwy'r Setliad Llywodraeth Leol, yn amodol ar y Senedd yn cytuno i'r gyllideb. Mae hyn yn golygu, yn hytrach na chynnal cyllid grant, bydd yn datgloi buddsoddiad ychwanegol i wella ailgylchu yn erbyn yr isafswm targed statudol o 70% ac yn cefnogi gweithredu ehangach fel rhan allweddol o'r camau i ddatgarboneiddio a thyfu'r economi werdd.

19.) Mae cyllid cyfalaf wedi gostwng ychydig eleni, gan adlewyrchu proffil prosiectau sydd ar y gweill, ond rhagwelir y bydd y galw am gyllid yn cynyddu o 2026/27 ymlaen.

20.) Mae Cynllun y Dreth Gwarediadau Tirlenwi yn parhau i weithredu ac yn agored i geisiadau ar hyn o bryd. Mae'r adroddiad blynyddol diweddaraf sy'n nodi effaith y Cynllun ar gael yn:

CGGC-Cynllun-Cymunedau-y-Dreth-Gwarediadau-Tirlenwi-Adroddiad-blynyddol-23-24.pdf

Cyfoeth Naturiol Cymru

21.) Mae sicrhau bod Cyfoeth Naturiol Cymru yn derbyn arian cymesur i gyflawni ei rôl yn effeithiol wedi bod yn flaenoriaeth wrth bennu'r gyllideb hon. Ym mis Gorffennaf, cynhaliodd Cyfoeth Naturiol Cymru ymgynghoriad ffurfiol gyda'i Undebau Llafur cydnabyddedig a bu'n ymgysylltu â'i staff mewn perthynas â'i 'Achos dros Newid' arfaethedig. Bwriad yr Achos dros Newid yw cefnogi gwaith o ail-lunio'r sefydliad fel y gall weithredu'n effeithiol o fewn y gyllideb sydd ar gael. Bydd y gyllideb ddrafft yn rhoi sail i gam nesaf datblygiad y sefydliad a llwyfan ar gyfer trawsnewid mewn meysydd allweddol fel rheoleiddio a gorfodi. Ar gyfer 2024-25, rydym wedi gweithredu trefniant i rannu'r risg incwm o bren gyda Cyfoeth Naturiol Cymru a bydd y trefniadau hyn yn parhau ar gyfer 2025-26.

Llifogydd a Dŵr

22.) Rwy'n falch fy mod wedi gallu dyrannu £2m ar gyfer Rheoli Llifogydd yn Naturiol yn dilyn y rhaglen sbarduno gychwynnol. Rwyf wedi cynnal y lefelau uchaf erioed o gyllid ar gyfer rheoli perygl llifogydd ac arfordiroedd ar gyfer Awdurdodau Rheoli Perygl, ar ôl symud cyllid Cyfoeth Naturiol Cymru i'r un BEL â Chymorth Grant ehangach.

- 23.) Rwyf wedi dyrannu £3m o gyfalaf ychwanegol ar gyfer gweithredu ar ansawdd dŵr gan gydnabod yr angen i fynd i'r afael â'r hyn sy'n achosi ansawdd dŵr gwael. Mae hyn yn dod â'n buddsoddiad i £18.021m. Bydd hyn yn golygu y gellir parhau â'r rhaglen amlsafle, amlflwyddyn o ymyriadau a gyflwynir ar draws dalgylchoedd â chyfleoedd, prosiectau ar raddfa genedlaethol, adfer afonydd ac ardaloedd gwarchodedig gan gynnwys afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig (ACA).

Llywodraethu Amgylcheddol

- 24.) Rwyf wedi cynyddu'r cyllid ar gyfer Asesydd Interim Diogelu'r Amgylchedd Cymru i ddarparu ar gyfer penodi'r Dirprwy Asesydd Interim ychwanegol. Rwyf wedi gwneud darpariaeth hefyd i gychwyn datblygu cynigion ar gyfer Corff Llywodraethu Amgylcheddol.

Penderfyniadau Polisi Llywodraeth y DU

- 25.) Mae cydnabyddiaeth Llywodraeth y DU o'r achos dros fuddsoddi mewn diogelwch tomenni glo wedi galluogi cynnydd sylweddol mewn cyllid.
- 26.) Mae llywodraeth y DU wedi cadarnhau eu bod wedi dyrannu £25m (£23m cyfalaf, £2m refeniw) ar gyfer blwyddyn ariannol 2025-26 mewn perthynas â diogelwch tomenni glo. Bydd hyn yn dod â chyfanswm ein buddsoddiad mewn diogelwch tomenni glo i £102m yn nhymor y Senedd hon.
- 27.) Bydd y gyllideb ddrafft yn golygu y gellir ehangu rhaglenni a ariennir, gan ddarparu cyllid grant i Awdurdodau Lleol a Cyfoeth Naturiol Cymru er mwyn cwblhau gweithgareddau cynnal a chadw ar domenni glo sy'n eiddo cyhoeddus a phreifat er mwyn sicrhau bod y rhain yn parhau i fod mewn cyflwr lle mae'r bygythiad o lithriad yn cael ei reoli a'i leihau.
- 28.) Y prif ffocws yw sicrhau bod tomenni nas defnyddir yn ddiogel a darparu cyfundrefn reoleiddio fodern sy'n addas i'r diben. Unwaith y bydd Bil newydd wedi'i weithredu, bydd yn bwysig canolbwytio ar ddatblygu capasiti a gallu o ran adnoddau (sy'n ffactor cyfyngu wrth gyflwyno strategaeth adfer hirdymor), yn ogystal â datblygu dull strategol manylach o ymdrin ag etifeddiaeth mwyngloddio a diwydiant yng Nghymru.
- 29.) Mae Llywodraeth Cymru a Defra wedi cytuno i gydweithio i ystyried diwygiadau rheoleiddiol i'r rhaglen diogelwch cronfeydd dŵr.

Mynd i'r afael â'r Argyfwng Natur

- 30.) Mae'r Cynllun Gwella'r Gyllideb yn cynnwys agenda atal sy'n cael ei llunio gan waith y Grŵp Cyngori ar Wella ac Asesu Effaith y Gyllideb (BIIAG). Mae is-grŵp sy'n gweithio gyda BIIAG yn y camau cynnar o ymgorffori 'atal' – osgoi effeithiau anfwriadol niweidiol - yn y broses o osod cyllidebau. Mae'r is-grŵp yn defnyddio bioamrywiaeth fel maes i dreialu syniadau fel datblygu pecyn cymorth a darparu cyngor i lunwyr polisi a Thrysorlys Cymru, yn seiliedig ar ganfyddiadau o adolygiad Dasgupta ac mae'n disgwyl adrodd ar gynnydd yn 2025.
- 31.) Yn amodol ar ganfyddiadau'r peilot hwn, byddwn yn archwilio dull cyllideb gyfan ar gyfer gweithgarwch ataliol. Bydd y gwaith hwn yn cefnogi ein huchelgais i brif ffrydio'r gwaith o ddarparu gwytnwch bioamrywiaeth ac ecosystemau ar draws y sefydliad a'n partneriaid.
- 32.) Mae swyddogion o'r Trysorlys, Datgarboneiddio a Bioamrywiaeth yn rhan o brosiect Cyllidebau'r Genhedlaeth Nesaf. Mae hwn yn brosiect 21 mis, a ddaw i ben ym mis Chwefror 2026. Mae'n cael ei redeg gan y 'Grŵp Hinsawdd' sy'n hyfforddi ac yn cefnogi llywodraethau datganoledig i ddylunio 'cyllidebau gwyrdd y genhedlaeth nesaf'. Nod y prosiect yw alinio cyllidebau cyhoeddus â nodau niwtraliaeth hinsawdd a helpu i ddatgloi cyllid, adeiladu ar hyfforddiant technegol ac arferion gorau rhyngwladol a chael eu llywio ganddynt.

Deddfwriaeth

Deddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023

33.) Bydd cyllid yn cael ei ddefnyddio i godi ymwybyddiaeth a datblygu deunyddiau cyfathrebu i gefnogi dechrau'r gwaharddiadau ar y cynhyrchion sy'n weddill, h.y. bagiau siopa plastig, cynhyrchion wedi'u gwneud o blastig osco-ddiraddadwy a chaeadau polystyren ar gyfer cwpanau a chynwysyddion bwyd; fel y'u rhestrir yn Nhabl 1, Atodlen 1 i Ddeddf Diogelu'r Amgylchedd (Cynhyrchion Plastig Untro) (Cymru) 2023.

Cyflwyno Rheoliadau Ailgylchu yn y Gweithle

34.) Mae'r gyllideb ddrafft yn darparu ar gyfer y gwaith sy'n gysylltiedig â datblygu'r ddeddfwriaeth ar gyfer cynllun cyfrifoldeb estynedig cynhyrchwyr ar gyfer pecynwaith (EPR) a'r cynllun dychwelyd ernes ar gyfer cynwysyddion diod (DRS). Mae'r diwygiadau EPR yn cael eu datblygu ar draws y DU, gyda mewnbwn helaeth gan Lywodraeth Cymru o ran polisi a gwasanaethau cyfreithiol. Bydd y rheoliadau DRS yn cael eu gwneud ar sail Cymru yn unig.

Y Bil Mwyngloddiau a Chwareli (Tomenni Nas Defnyddir) arfaethedig;

35.) Mae'r gyllideb refeniw ddrafft ar gyfer 2025-26 yn cynnwys £0.4m tuag at wariant gweithredu er mwyn sicrhau y gall gwaith barhau i baratoi ar gyfer cwblhau'r Bil.

36.) Mae'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol hefyd wedi'i gwblhau. Mae hyn yn darparu costau manwl ar gyfer sefydlu'r Awdurdod, gan gynnwys costau staffio, yn ogystal â'r costau rhedeg unwaith y bydd yr Awdurdod yn mynd yn fyw, ar 1 Ebrill 2027.

Deddf yr Amgylchedd (Ansawdd Aer a Seinweddau) (Cymru) 2024

37.) Bydd angen i ni wneud penderfyniadau pwysig sy'n seiliedig ar dystiolaeth ynghylch maint ac amseriad gweithredu, gan gydymffurfio â'r terfynau amser a nodir yn y Ddeddf, rhywfaint o'r is-ddeddfwriaeth a llunio'r rheoliadau

cysylltiedig. Mae cyllid penodol yn cefnogi'r broses o weithredu'r Ddeddf sy'n cynnwys grant Rheoli Ansawdd Aer Lleol blynyddol o £1 miliwn i gefnogi awdurdodau lleol i gyflawni gwelliannau yn lleol i ansawdd aer. Bydd y cyllid hwn yn golygu y gellir cyflwyno camau gweithredu'r cynllun sy'n cwmpasu newid ymddygiadol cyhoeddus ac ymgysylltu â'r cyhoedd gyda'r nod o fynd i'r afael â segura a llosgi domestig.

Bil ar Lywodraethu Amgylcheddol a Thargedau Bioamrywiaeth

38.) Roedd y Papur Gwyn a'r asesiad effaith rheoleiddiol drafft yr ymgynghorwyd arnynt yn gynnar yn 2024 yn darparu amcangyfrif cychwynnol o gostau a oedd yn cynnwys sefydlu corff llywodraethu amgylcheddol newydd i Gymru yn ogystal â'r goblygiadau ar gyfer gosod targedau bioamrywiaeth statudol newydd ar Weinidogion Cymru a chyrff cyhoeddus ehangach. Gan adlewyrchu allbynnau'r ymgynghoriad, mae costau manylach yn cael eu datblygu ar gyfer yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol a fydd yn cefnogi'r broses o gyflwyno'r Bil yn 2025. Mae'r costau ar gyfer 2025/26 yn gyfyngedig.

Yr Amgylchedd

Cyflawni'r Archwiliad Manwl Bioamrywiaeth.

- 39.) Rydym wedi ymrwymo i gyflwyno deddfwriaeth i osod targedau bioamrywiaeth yng Nghymru mewn cyfraith er mwyn ysgogi ein camau gweithredu yn y dyfodol. Dyrannwyd cyllid i gefnogi datblygiad technegol y targedau hyn.
- 40.) Arweiniodd yr Archwiliad Manwl Bioamrywiaeth at amrywiaeth o argymhellion gyda'r nod o hybu camau gweithredu ar y cyd y gallwn eu cymryd ar unwaith i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r nod '30 erbyn 30' mewn modd ystyrlon, yn ogystal â mynd i'r afael â'r argyfwng natur. Bydd cyllid yn cael ei ddyrannu i gefnogi'r gwaith o gyflawni'r argymhellion a'r camau gweithredu. Mae hyn yn cynnwys buddsoddiad parhaus yn ein Rhwydweithiau Natur a Rhaglenni Gweithredu Cenedlaethol ar Fawndiroedd, cefnogi rhaglenni peilot braenaru sy'n archwilio'r cyfleoedd ar gyfer buddsoddi cynaliadwy ac adolygiad annibynnol o gynllunio morol i gefnogi rhagor o bolisiau gofodol.

Cynllun Gweithredu Adfer Natur

- 41.) Bydd y buddsoddiad hwn yn parhau i gyfrannu'n uniongyrchol at gyflawni blaenoriaethau a champau gweithredu allweddol a nodwyd yn ein Cynllun Gweithredu Adfer Natur (NRAP - <https://www.llyw.cymru/cynllun-gweithredu-adfer-natur>) sy'n ymwneud â diogelu ein cynefinoedd a'n rhywogaethau sydd o'r pwys mwyaf a chreu rhwydweithiau ecolegol gwydn. Mae'r cynllun hwn yn cael ei adnewyddu ar hyn o bryd i gyd-fynd â'r targedau a'r nodau a nodir yn y Fframwaith Bioamrywiaeth Byd-eang newydd yn ogystal â diffinio'r camau sydd eu hangen i gyflawni ein targedau statudol domestig arfaethedig.
- 42.) Bydd y Rhwydwaith Safleoedd Cenedlaethol yn elwa ar gyllid wrth i ni barhau i ddarparu ein Rhaglen Rhwydweithiau Natur yn 2025/26 gan helpu i gyflawni ein nod o 30 erbyn 30. Mae'n allweddol i wella cyflwr a chysylltedd ein safleoedd gwarchodedig daearol a morol, gan greu rhwydweithiau ecolegol gwydn a fydd yn caniatáu i'n cynefinoedd a'n rhywogaethau sy'n wynebu'r perygl mwyaf i ffynnu. Bydd yn helpu i gyflwyno natur i ble bynnag mae pobl yn byw hefyd drwy ymgysylltu â chymunedau lleol. Mae hyn o fudd nid yn unig i'n hamgylchedd ond i'n hiechyd a'n lles hefyd. Bydd monitro a gwerthuso cadarn yn rhan annatod o'r Rhaglen Rhwydweithiau Natur.

43.) Bydd targedau bioamrywiaeth sy'n rhwymo mewn cyfraith yn cael eu datblygu os bydd Bil yr Amgylchedd (Llywodraethu, Egwyddorion a Thargedau Bioamrywiaeth) yn cael ei basio gan y Senedd. Mae Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn cael ei ddatblygu ar hyn o bryd i gyd-fynd â'r Bil. Bydd yn darparu amcangyfrif cychwynnol o gostau ar gyfer y targedau statudol newydd. Nid ydym yn disgwyl effaith ariannol lawn y targedau hyn tan ar ôl i'r Bil gael ei basio gan y Senedd, felly blwyddyn ariannol 2026-27 yn ôl pob tebyg.

Rhaglen Rhwydweithiau Natur

44.) Bydd y dyraniad hwn yn golygu y gellir parhau i gyflawni'r Rhaglen Rhwydweithiau Natur, gan weithio gyda thirfeddianwyr, partneriaid, rhanddeiliaid ac annog ymgysylltu â'r gymuned i weithredu mesurau sy'n mynd i'r afael â'r argyfwng natur ac sy'n gwneud gwahaniaeth gwirioneddol i amgylchedd Cymru.

Lleoedd Lleol ar gyfer Natur

45.) Fe wnaeth y rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur barhau i lwyddo o ran cyflawni ym mlwyddyn 2023/24 gyda rhai uchafbwyntiau wedi'u crynhoi isod. Cyfanswm gwariant y rhaglen y llynedd oedd £15.3m.

46.) Tabl 1 – Prif Allbynnau'r Rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur 2020-2024.

Prif Allbwn	Cyfansymiau 2020/21 - 2023/24
Mannau gwyrdd wedi'u creu neu eu gwella'n sylweddol	4,076
Dolydd ac ymylon ffordd bywyd gwyllt gydag arferion torri gwair newydd	1,176
Perllannau cymunedol wedi'u creu	677
Prosiectau tyfu cymunedol	793
Nifer y gwirfoddolwyr sy'n cymryd rhan	15,188
Coed wedi'u plannu (coetir trefol, trwchus bach, ymylon, parcdir)	300 hectar wedi'u hadrodd

47.) Mae pob un o fesurau targed y Rhaglen Lywodraethu ar gyfer 'creu Mannau Gwyrdd' wedi cael eu cyflawni gan Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yn unig, gyda llawer yn cael eu rhagori arnynt erbyn diwedd y flwyddyn hon. Mae'r rhaglen hon wedi cynyddu mynediad cymunedol a chysylltiad â natur. O arwyddocâd arbennig i fioamrywiaeth, mae'r rhaglen wedi ariannu newidiadau Cymru gyfan i arferion torri gwair mewn mannau gwyrdd cyhoeddus ac ar ymylon ffordd. Mae'r newid ymddygiad hwn bellach yn arfer safonol, gyda'r flwyddyn hon yn arwyddocaol yng nghanfyddiadau'r cyhoedd o fannau trefol gwyrdd â ffocws ar natur.

48.) Rwy'n hyderus y bydd y gyllideb a ddyrannwyd ochr yn ochr â'r cyllid ychwanegol a ddarperir drwy'r cyllidebau Bioamrywiaeth sy'n cefnogi Dyletswyddau Bioamrywiaeth y Bartneriaeth Natur Leol yn benodol yn sicrhau bod y capasiti cyflawni ar draws cynlluniau'r rhaglen yn cael ei gadw.

49.) Mae'r gostyngiad yn y cyllid Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yn 2026/25 (£300k o gyllid refeniw a £7.3M o gyllid cyfalaf) yn adlewyrchu arwyddocâd y pwysau mewn mannau eraill, gan gynnwys ar gyfer ansawdd dŵr a diogelwch cronfeydd dŵr. Er gwaethaf yr angen i wneud gostyngiadau yn y maes hwn, mae gwerth y rhaglen wedi'i gydnabod trwy ddarparu lefel sylweddol o fuddsoddiad parhaus yn 2025/26, gan gadw dyraniad o £12 miliwn o gyllid cyfalaf a £2.5 miliwn a mwy o gyllid refeniw. Bydd y lefel hon o gyllid yn ein galluogi i barhau â gwaith cadarnhaol y rhaglen a chefnogi'r Partneriaethau Natur Lleol, gan ganolbwyntio'n benodol ar sut y gall y gwaith hwn gefnogi nifer o ymrwymadau'n Rhaglen Lywodraethu. Bydd natur hyblyg y rhaglen Lleoedd Lleol ar gyfer Natur hefyd yn ein galluogi i gefnogi darpariaeth ychwanegol pe bai cyllid ychwanegol ar gael yn ystod y flwyddyn.

Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd

50.) Ar hyn o bryd, mae'r Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd yn ei phumed blwyddyn o gyflawni. Wedi'i sefydlu gan Lywodraeth Cymru yn 2020, mae'r Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd yn cael ei chyflwyno gan Cyfoeth Naturiol Cymru. Roedd gan y rhaglen bum mlynedd gychwynnol darged i adfer 3,000 hectar o fawndir erbyn Mehefin 2025. Mae'r targed wedi'i gyrraedd 12 mis yn gynnar gyda 4,000ha arall yn elwa ar waith rheoli a chynnal a chadw cynefinoedd. Mae'r gwaith adfer wedi diogelu 1.6 miliwn a mwy tonnelli o garbon wedi'i storio, gan arwain at ostyngiad blynyddol amcangyfrifedig o 8,000 tonnelli mewn allyriadau.

- 51.) Mae'r cyllid yn cynnal y gwaith presennol o adfer tua 600ha y flwyddyn gan gyfrannu at y targedau sero net a 30 erbyn 30 ar gyfer mawndiroedd.
- 52.) Bydd Map Mawndiroedd Cymru a Phorth Mawndiroedd Cymru yn cael eu diweddarau i adlewyrchu'r lefel sylweddol o ddata mawndiroedd a gasglwyd ers i'r rhaglen ddechrau. Bydd Porth Mawndiroedd Cymru yn parhau i gael ei ddiweddarau'n flynyddol gyda'r holl weithgarwch adfer a rheoli cynefinoedd a ariennir drwy'r rhaglen.

Natur am Byth

- 53.) Dyrennir cyllid i barhau i ddarparu'r arian cyfatebol sy'n ofynnol i gyflawni'r prosiect pedair blynedd hwn a arweinir gan CNC. Nod y prosiect, sydd ar hyn o bryd yn ei ail flwyddyn, yw mynd i'r afael â dirywiad y rhywogaethau sydd o dan y bygythiad mwyaf yng Nghymru gan weithio gydag amrywiaeth o bartneriaid i helpu i fynd i'r afael â'r argyfwng natur.

Rhaglenni monitro ar gyfer bioamrywiaeth.

- 54.) Mae monitro a thystiolaeth effeithiol a fforddiadwy yn hanfodol ar gyfer olrhain ein cynnydd tuag at y targed 30 erbyn 30 a'n huchelgais mwy hirdymor o fod yn bositif dros natur.
- 55.) Ymglymerir ag amryw o raglenni monitro bioamrywiaeth gyda chymorth uniongyrchol gan Lywodraeth Cymru, neu ar ei rhan, fel bod modd adrodd ar statws bioamrywiaeth yng Nghymru e.e. drwy Adroddiad ar Sefyllfa Adnoddau Naturiol Cymru (SoNaRR) a baratoir gan Cyfoeth Naturiol Cymru. Mae disgwyl yr adroddiad nesaf ym mis Rhagfyr 2026. Mae elfennau allweddol o'n fframwaith presennol ar gyfer monitro bioamrywiaeth yn cynnwys Rhaglen Monitro a Modelu Materion Gwledig a'r Amgylchedd (ERAMMP), system Arsylwi'r Ddaear Cymru Fyw, monitro rhywogaethau dangosol allweddol trwy raglenni gwyliadwriaeth Cyd-bwyllgor Cadwraeth Natur (JNCC)/gwyddor dinasyddion, a Monitro Safonau Cyffredin a ddarperir gan CNC ar gyfer safleoedd gwarchodedig.
- 56.) O ran y targed 30 erbyn 30, mae'r grŵp arbenigol Monitro a Thystiolaeth wedi llunio adroddiad cynhwysfawr sy'n argymhell fframwaith monitro a thystiolaeth lefel uchel. Bydd ffocws ein camau nesaf ar gasglu a chydgrynhoi ymdrech ac adnoddau monitro yng Nghymru er mwyn sicrhau bod data'n cael ei ddal, ei brosesu a'i ddadansoddi'n effeithlon yn erbyn y fframwaith y mae'r grŵp Monitro a Thystiolaeth wedi'i gynhyrchu. Fel rhan o hyn, cynhelir

gwerthusiad o swyddogaethau'r Canolfannau Cofnodion yr Amgylchedd Lleol ynghyd â gwerthusiad o'r Rhaglen Rhwydweithiau Natur.

Cymorth ar gyfer sgiliau gwyrdd gan gynnwys Gwasanaeth Natur Cymru.

- 57.) Mae ysgogi swyddi gwyrdd sy'n sicrhau twf economaidd ac yn mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd ac yn adfer natur yn flaenoriaeth i'r Cabinet yn ei gyfanrwydd.
- 58.) Cyhoeddwyd y Cynllun Gweithredu Sgiliau Sero Net ym mis Chwefror 2023 a'r crynodeb o'r ymatebion i'r ymgynghoriad ar fapiau ffyrdd sector ym mis Mehefin 2024.
- 59.) Rydym yn chwilio am gyfleoedd hefyd i hybu llwybrau datblygu sgiliau a hyfforddiant drwy ein buddsoddiad, er enghraifft wrth i ni gynyddu'n sylweddol y buddsoddiad mewn diogelwch tomenni glo a dechrau cynllunio ar gyfer sefydlu corff goruchwyllo newydd.
- 60.) Mae'r Gwasanaeth Natur Cenedlaethol (NNS) yn cael ei arwain gan bartneriaid trydydd sector ac mae wedi gwneud cais llwyddiannus am gyllid i Sefydliad Esmée Fairbairn ac wedi penodi swyddog yn sgil hynny a fydd yn gweithio yn y Comisiwn Ffermio i fwrw ymlaen â'r gwaith. Dylai hyn olygu y gellir datblygu ymhellach fodel gweithredu, strwythurau llywodraethu a model ariannu.

Datblygu dull buddsoddi preifat ar gyfer y byd natur.

- 61.) Mae Llywodraeth Cymru yn datblygu dull newydd o ymdrin â chyllid cynaliadwy ar gyfer adfer natur. Bwriad y dull hwn yw cynyddu ac amrywio'r cyllid sydd ar gael fel y gallwn fynd i'r afael yn effeithiol â'r argyfwng natur a'r pwysau sy'n arwain at golli bioamrywiaeth - gan gynnwys newid hinsawdd, llygredd, a rheolaeth anghynaliadwy ar adnoddau naturiol.
- 62.) Mae gan farchnadoedd ar gyfer natur, a'r gwasanaethau amgylcheddol y mae natur yn eu darparu, y potensial i harneisio galluogrwydd ac adnoddau'r sector preifat i ddefnyddio cyfalaf yn effeithlon ac annog yr arloesedd sydd ei angen. Ond mae'n rhaid i farchnadoedd amgylcheddol gael eu cynllunio'n dda a'u llywodraethu'n dda er mwyn atal 'gwyrddgalchu' a sicrhau eu bod yn dangos lefel uchel o uniondeb, yn cyflawni gwelliant amgylcheddol go iawn ac yn ymgysylltu â chymunedau lleol ac o fudd iddynt.

63.) Ar 10 Medi 2024 lansiwyd ymgynghoriad ar Egwyddorion Buddsoddi Cynaliadwy. Datblygwyd yr egwyddorion hyn ar y cyd â rhanddeiliaid allweddol ac maent yn canolbwyntio ar lefel uchel o uniondeb. Bydd yr ymatebion i'r ymgynghoriad yn helpu i lunio'r camau nesaf wrth gynyddu'r ddarpariaeth ar gyfer adfer natur a fydd yn gofyn am lefel sylweddol uwch o gyllid.

Bioddiogelwch, gan gynnwys Ffliw Adar.

64.) Rydym yn parhau i reoli plâu a chlefydau planhigion presennol ac yn gweithio i liniaru risgiau newydd, gan gynnwys ar ffin y DU ar gyfer porthladdoedd Cymru. Mae'r adnodd ar gyfer y gwaith hwn wedi cynyddu i adlewyrchu'r gwaith polisi a rheoleiddio a ddatganolwyd i Gymru ar gyfer bioddiogelwch, gan gynnwys mynd i'r afael â rhywogaethau goresgynnol a rheoleiddio plaladdwyr a bioladdwyr.

65.) Rydym wedi cryfhau ein gallu o ran mynd i'r afael â materion iechyd anifeiliaid gwyllt lle maent yn effeithio ar rywogaethau o arwyddocâd bioamrywiaeth yn dilyn brigiad o achosion o Ffliw Adar Pathogenedd Uchel mewn adar môr. Bydd hyn yn galluogi Llywodraeth Cymru i ddatblygu dull mwy strategol o ymdrin â chlefydau anifeiliaid gwyllt yn ogystal â chryfhau ein dull iechyd Cyfunol Cyffredinol.

Cefnogaeth i gyflawni strategaeth yr economi gylchol, Mwy nag Ailgylchu, gan gynnwys datblygu a chyflwyno Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr a Chynllun Dychwelyd Ernes i Gymru

66.) Bydd y cyllid yn golygu y gellir parhau i weithredu strategaeth yr economi gylchol, sydd eisoes wedi gweld Cymru'n gwella ei lefel ailgylchu ymhellach a dringo i'r ail safle yn y byd. Mae hyn yn cynnwys Cronfa'r Economi Gylchol sy'n cefnogi ein Hawdurdodau Lleol i ddatgarboneiddio gwasanaethau, cyflwyno cyfleusterau ailddefnyddio ac atgyweirio a gwella ailgylchu, sydd yn ei dro yn darparu deunyddiau o ansawdd uchel yn ôl i'r economi gan ddatgloi cyfleoedd pellach ar gyfer swyddi gwyrdd a thwf gwyrdd. Mae Cronfa'r Economi Gylchol yn darparu cyllid i gefnogi busnesau i addasu eu prosesau hefyd i, er enghraifft, ddefnyddio deunydd wedi'i ailgylchu, gan roi cyfle i fusnesau wella effeithlonrwydd o ran adnoddau, gwytnwch a chystadleurwydd mewn economi datgarboneiddio. Mae hefyd yn cynnwys gweithredu'r cynllun Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr ar gyfer pecynwaith

a datblygu'r Cynllun Dychwelyd Ernes i Gymru. Bydd y cyllid yn golygu y bydd ein partneriaid cyflawni yn gallu parhau â'r gwaith i gefnogi Awdurdodau Lleol i wella eu gwasanaethau, mynd i'r afael â throseddau gwastraff ac adeiladu'r capasiti sydd ei angen i reoleiddio diwygiadau allweddol a pharhau i wneud cynnydd mewn meysydd fel lleihau gwastraff bwyd.

Rheoli Ardaloedd Morol Gwarchodedig, gan gynnwys diweddaru a chyflawni fframwaith rheoli rhwydwaith a chynllun gweithredu Ardaloedd Morol Gwarchodedig

67.) Dyrennir cyllideb ar gyfer ariannu prosiectau llwyddiannus a ddyfernir yn ystod yr alwad arfaethedig am weithredu, gan gyflawni'r blaenoriaethau a'r amcanion a nodir yn y fframwaith rheoli rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchodedig ar gyfer Cymru. Disgwylir i ddyraniadau gyfateb i ddyfarniadau blynyddoedd blaenorol a disgwylir iddynt ddod o'r cyllidebau Ecosystemau Morol a Bioamrywiaeth pan fyddant wedi'u cwblhau. Ar ben hynny, mae disgwyl i'r gyllideb gael ei dyrannu ar gyfer camau gweithredu sy'n deillio o gyhoeddi Strategaeth Warchod Adar Môr i Gymru y flwyddyn nesaf.

Asesu a nodi bylchau yn y rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchodedig, gan gynnwys gwelliannau i'r sylfaen dystiolaeth i lywio'r broses o ddynodi Parthau Cadwraeth Morol pellach yn nyfroedd Cymru.

68.) Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i'w rhaglen cwblhau rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchodedig; mae'r dynodiadau Parth Cadwraeth Morol arfaethedig yn elfen sylweddol o hyn.

69.) Mae swyddogion yn cydweithio â Chyrff Cadwraeth Natur Statudol i ddatblygu'r sail dystiolaeth sylfaenol i lywio'r gwaith o ddynodi safleoedd arfaethedig. Fel rhan o'r broses hon, mae'n hanfodol bod y safleoedd arfaethedig yn cael eu hasesu'n drylwyr am eu heffeithiau economaidd-gymdeithasol posibl trwy Asesiad Effaith Rheoleiddiol (RIA).

70.) Mae Llywodraeth Cymru wedi profi oedi wrth geisio bwrw ymlaen â'r asesiad hwn, ond mae contractwr wedi'i benodi erbyn hyn a chyllideb wedi'i dyrannu i wneud y gwaith hwn. Bydd y gwaith o ddatblygu'r Asesiad Effaith Rheoleiddiol yn dechrau ym mis Ionawr 2025.

Cyllid ar gyfer cyflawni cynllun wedi'i dargedu i helpu i adfer cynefinoedd morwellt a morfa heli ar hyd arfordir Cymru.

- 71.) Mae Llywodraeth Cymru wedi ymrwymo i gefnogi'r gwaith o adfer cynefinoedd morwellt a morfa heli gan gydnabod y buddion sydd ganddynt ar gyfer bioamrywiaeth, ansawdd dŵr ac atafaelu carbon.
- 72.) Rydym wedi ymrwymo i gefnogi'r Cynllun Gweithredu Morwellt Cenedlaethol (NSAP) ac rydym wedi dyrannu cyllideb drwy ein Cynllun Grant Ardal Forol Warchodedig i gefnogi'r gwaith o nodi bylchau mewn tystiolaeth a fydd yn ein galluogi i barhau i gynorthwyo gyda gwaith adfywio ar hyd arfordir Cymru.
- 73.) Drwy'r Rhaglen Rhwydweithiau Natur mae Llywodraeth Cymru yn ariannu nifer o brosiectau i gefnogi gwaith llwyddiannus i adfywio morfeydd heli ledled Cymru.

Gwella ansawdd dŵr, gan gynnwys cymorth i'r Tasglu Gwella Ansawdd Dŵr Afonydd i fwrw ymlaen â champau gweithredu sy'n deillio o'r adroddiad Stantec.

- 74.) Mae ansawdd dŵr o dan bwysau o fygythiadau amrywiol. Priodolir prif achosion methiant o dan y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr (WFD) yng Nghymru i'r sector amaeth, mwyngloddio a chwarela (gan gynnwys llygredd o fwyngloddiau metel gadawedig), y sector trafnidiaeth, llygredd trefol a gollyngiadau'r diwydiant dŵr. Mae'n angenrheidiol bod dull traws-sector integredig yn cael ei ddatblygu a'i weithredu ledled Cymru er mwyn sicrhau gwelliant i ansawdd dŵr yn y tymor hir. Gan gydnabod y pwysau hwn, yn 2024-2025 gwnaethom ddarparu cyllid grant cyfalaf o £15 miliwn i CNC i wella cydymffurfiaeth â Rheoliadau'r Amgylchedd Dŵr (Y Gyfarwyddeb Fframwaith Dŵr) (Cymru a Lloegr) 2017 a deddfwriaeth gysylltiedig a fydd yn sicrhau gwelliannau i ansawdd dŵr. Mae'r gwaith hwn yn cwmpasu cynlluniau proffil uchel gan gynnwys y rhaglen gyweirio mwyngloddiau metel, sy'n cynnwys atal dymchweliadau ('blow outs'), cynlluniau trin dŵr a dargyfeirio cyrsiau dŵr. Bydd y rhaglen hon yn derbyn cynnydd o £3m yn y flwyddyn ariannol sydd i ddod, fel y gellir symud ymlaen â chynlluniau ychwanegol, er enghraifft prosiectau ychwanegol i gyweirio mwyngloddiau metel.
- 75.) Un o ymrwymïadau ein Rhaglen Lywodraethu yw dechrau dynodi safleoedd dyfroedd ymdrochi mewndirol, yn dilyn llwyddiannau ein dyfroedd ymdrochi

arfordirol. Rydym wedi parhau i gynyddu gallu Cyfoeth Naturiol Cymru drwy gynnal cyllid ar gyfer cyngor arbenigol pwrpasol ar ansawdd dŵr.

- 76.) Hyd yn hyn rydym wedi darparu tua £2m o gyllid i'n Byrddau Rheoli Maethynnau i gefnogi'r gwaith o gyflawni camau blaenoriaeth mewn dalgylchoedd afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig sy'n methu. Mae'r gwaith hwn yn rhan o'r gwaith ehangach ar wneud gwelliannau i afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig lle'r ydym wedi bod yn ymgysylltu â phob sector i fynd i'r afael â llygredd mewn afonydd Ardaloedd Cadwraeth Arbennig sy'n methu yng Nghymru. Bu nifer o Uwchgynadledau dan arweiniad gweinidogion yn trafod y materion a chytuno ar gamau gweithredu. Rydym yn cytuno ar ffordd ymlaen ar gyfer y gwaith wrth i ni drosi i sicrhau bod strategaethau yn cael eu cyflawni'n effeithiol ar lawr gwlad.

Gweithredu'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol, gan gynnwys y niferoedd sy'n dewis manteisio ar y Grant Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol a'r Gronfa Rheoli Llifogydd yn Naturiol.

- 77.) Mae'r Strategaeth Genedlaethol ar gyfer Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn nodi sut y byddwn yn rheoli perygl o lifogydd ac erydu arfordirol dros y degawd nesaf gyda'r amcanion i flaenoriaethu buddsoddiad, gwella ein dealltwriaeth o berygl, meithrin gwytnwch, atal mwy o bobl rhag dod i gysylltiad â pherygl ac ymateb i ddigwyddiadau. Rydym yn cynnal y lefelau uchaf erioed o fuddsoddiad mewn rheoli perygl llifogydd.
- 78.) Eleni mae'r rhaglen Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol wedi ariannu cynlluniau CNC sylweddol yn Stephenson Street, Casnewydd a Rhydaman. Mae'r rhaglen yn ariannu 200 a mwy o gynlluniau a arweinir gan awdurdodau lleol ledled Cymru, gyda dros £12m wedi'i fuddsoddi mewn cynlluniau adeiladu awdurdodau lleol. Wrth edrych ymlaen at 2025/26, mae gennym gyfres addawol iawn o gynlluniau ar gyfer y blynyddoedd i ddod hefyd, gyda gwerth dros £70m o gynlluniau cyfalaf at y dyfodol eisoes yn cael eu datblygu, ac mae disgwyl i'r gwaith adeiladu ddechrau ar nifer ohonynt y flwyddyn nesaf.
- 79.) Mae ein Rhaglen Rheoli Risgiau Arfordirol wedi dyfarnu i'r 15 cynllun sydd o fewn y cwmpas. Mae'r gwaith adeiladu bellach wedi dechrau ar yr holl gynlluniau sy'n weddill a bydd y gwaith yn parhau yn 2025/26. Bydd y rhaglen

yn buddsoddi £200m a mwy mewn seilwaith arfordirol allweddol ac yn lleihau'r perygl o lifogydd a/neu erydu arfordirol i 15,200 a mwy o gartrefi a busnesau.

- 80.) Ers 2020, rydym wedi darparu cyllid drwy Raglen Beilot Rheoli Llifogydd yn Naturiol, wedi'i hariannu drwy'r gyllideb llifogydd a Rhaglen Sbarduno ar gyfer Rheoli Llifogydd yn Naturiol a ariannwyd drwy'r Cynllun Buddsoddi Gwledig. Can adeiladu ar y gwaith gwych a weithredwyd gan Awdurdodau Rheoli Risg, rydym wedi dyrannu £2m ar gyfer 2025/26 drwy'r gyllideb llifogydd. Bydd hyn yn cefnogi Awdurdodau Rheoli Risg i adeiladu ar gynlluniau presennol a pharhau i ddysgu sut y gall rheoli llifogydd yn naturiol nid yn unig fod o fudd i liniaru llifogydd, ond hefyd sicrhau buddion lluosog ar gyfer ansawdd dŵr ac ar gyfer natur.

Cymorth i waith Asesydd Interim Diogelu'r Amgylchedd Cymru a datblygu trefniadau llywodraethu amgylcheddol mwy parhaol.

- 81.) Rwyf wedi ymrwymo i weithio tuag at sefydlu corff llywodraethu amgylcheddol i Gymru ac rwyf wedi dyrannu cyllid ychwanegol i gefnogi hyn.
- 82.) Mae cyllideb Asesydd Interim Diogelu'r Amgylchedd Cymru (IEAPW) o £120,000 wedi cynyddu i £165,000 yn dilyn penodi dau Ddirprwy Asesydd Interim ac mae'n rhan o'r gyllideb ehangach ar gyfer llywodraethu amgylcheddol.

Parciau Cenedlaethol

- 83.) Mae'r gyllideb ddrafft yn cynnwys cynnydd mewn cyllid craidd ar gyfer pob un o'r tri Awdurdod Parc Cenedlaethol yng Nghymru. Mae Llywodraeth Cymru yn darparu cyllid craidd statudol i bob Awdurdod Parc Cenedlaethol a chymorth yn ôl disgrisiwn hefyd i'n Tirweddau Cenedlaethol.
- 84.) Bydd dyraniad cyllideb penodol yn 2025/26 yn parhau i gyflawni ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu i ddynodi Parc Cenedlaethol newydd yn y Gogledd-ddwyrain.
- 85.) Mae dynodi Parc Cenedlaethol yn ymrwymiad sylweddol ac mae'r rhan fwyaf o'r cyllid hwn yn galluogi Cyfoeth Naturiol Cymru, ein cynghorwyr statudol yn y maes hwn, i ymgymryd â'r gwaith paratoi angenrheidiol. Mae rhaglen Cyfoeth Naturiol Cymru yn cynnwys gwaith asesu, casglu a

dadansoddi manwl o'r dystiolaeth ar gyfer dynodiad newydd, yn ogystal ag ymgysylltu ac ymgynghori. Mae'r cyllid hwn yn sicrhau y gall Cyfoeth Naturiol Cymru gyflawni'r gwaith dynodi mor effeithiol a thrylwyr â phosibl, gyda'r arbenigedd a'r gallu angenrheidiol.

- 86.) Mae'r cyllid yn darparu refeniw ychwanegol hefyd i Dirwedd Genedlaethol Bryniau Clwyd a Dyffryn Dyfrdwy i feithrin gallu a gwytnwch tra bod y gwaith dynodi yn mynd rhagddo, yn ogystal â darparu adnoddau i Lywodraeth Cymru gynnal ei hasesiadau ei hun mewn perthynas â'r broses ddynodi nawr bod y rhaglen wedi cyrraedd cam mwy datblygedig.

Newid Hinsawdd

Cyflawni'r polisïau a'r cynigion yng nghynllun Sero Net Cymru sy'n berthnasol i gylch gwaith y pwyllgor hwn.

- 87.) Mae camau datgarboneiddio ar draws yr wyth prif sector allyriadau yn dod o dan 123 o bolisïau a chynigion yng nghynllun Sero Net Cymru. Y peth mwyaf perthnasol i'r pwyllgor hwn yw camau a gymerwyd gan y sector ynni, y sector trafnidiaeth, a'r sector cyhoeddus i ddatgarboneiddio. Caiff y gwaith o gyflawni'r camau hyn ym maes Ynni a Thrafnidiaeth ei arwain gan Ysgrifenyddion eraill y Cabinet ac nid yw'n cael ei adlewyrchu yn fy nghyllideb i.
- 88.) Rydym yn parhau i gefnogi camau gweithredu i ddatgarboneiddio yn y sector cyhoeddus, yn unol â'n huchelgais i'r sector cyhoeddus fod yn sero net ar y cyd erbyn 2030. Yn 2025/26 byddwn unwaith eto yn buddsoddi £21m a mwy mewn benthyciadau a grantiau ar gyfer buddsoddiad parhaus mewn effeithlonrwydd ynni ac ynni adnewyddadwy yn y sector cyhoeddus yng Nghymru. Mae'r prosiectau hyn yn helpu i arbed costau yn ogystal â lleihau carbon.

Effaith polisïau arfaethedig Llywodraeth y DU ar ymdrechion Llywodraeth Cymru i gefnogi sero net.

- 89.) Rydym yn parhau i gydweithio'n agos â llywodraethau ledled y DU i gydweithredu tuag at ein nod cyffredin o sero net erbyn 2050. Mae dros hanner allyriadau Cymru yn deillio o sectorau y mae eu polisïau wedi'u cadw'n ôl i Lywodraeth y DU i raddau helaeth. Rydym yn croesawu Cenhadaeth Ynni Glân Llywodraeth y DU wrth iddi geisio cyflymu cynnydd y DU tuag at ffynonellau pŵer glân erbyn diwedd y ddegawd. Mae hyn yn cael effaith sylweddol ar allu Cymru i leihau ei hallyriadau o ystyried natur gydgysylltiedig y rhwydwaith ynni yn y DU. Rydym yn cydweithio'n agos â Llywodraeth y DU er mwyn cysoni'r camau i gyflymu'r broses o gyflwyno ynni adnewyddadwy.

Camau ar gyfer addasu i newid hinsawdd, a manylion dyraniadau penodol i gefnogi'r strategaeth newydd ar addasu i newid hinsawdd.

90.) Dyrennir cyllid i gyflawni'r Strategaeth Addasu i'r Hinsawdd ar gyfer Gymru 2024. Yn 2025/26 bydd y gwaith yn canolbwyntio ar ddatblygu fframwaith ar gyfer monitro addasiadau, ymgysylltu â'r sector cyhoeddus ehangach ar ddarparu ac adrodd ar fesurau addasu, a chyfraniad Cymru i Bwyllgor Addasu'r Pwyllgor Newid Hinsawdd. Mae manylion ar gyllid penodol ar gyfer camau gweithredu sydd wedi'u cynnwys yn y strategaeth addasu ar gael o dan y maes polisi perthnasol, lle mae'n ymwneud â chylch gwaith y Pwyllgor hwn.

Gweithredu Strategaeth Coetiroedd i Gymru ac argymhellion y gwaith ymchwil trylwyr i Goed a Phren yn 2021, gan gynnwys cyflawni'r Goedwig Genedlaethol a chynyddu cyfradd plannu coed.

91.) Bydd y gyllideb yn ariannu gwaith i ehangu Coedwig Genedlaethol Cymru ymhellch, gan gynnwys trwy gymorth parhaus i safleoedd sydd am ymuno â'r Cynllun Statws, yn ogystal â dulliau newydd o ddarparu ar raddfa tirwedd. Gyda'r Strategaeth Ddiwydiannol ar gyfer Pren i fod i gael ei chyhoeddi yn y flwyddyn ariannol nesaf, bydd cyllid yn cael ei ddefnyddio i fuddsoddi yn y sector gan gynnwys trwy fuddsoddiad cyfalaf arfaethedig a darparu sgiliau. Bydd yn cael ei ddefnyddio hefyd i gefnogi ymyriadau i helpu i gynyddu ein cyfraddau plannu coed er mwyn cyflawni ein huchelgeisiau sero net.

Cyfoeth Naturiol Cymru

Rhif BEL	Disgrifiad o'r BEL	Llinell Sylfaen Ddiwygiedig 2025-26	Cyllid Rheolaidd Ychwanegol ers y Llinell Sylfaen Diwygiedig £000	Cyllideb Ddrafft 2025-26 Rhagfyr 2024 £000
2451	Terfyn Gwariant Adrannol Adnoddau Cyfoeth Naturiol Cymru	124,339	19,065	143,404
2451	Cyfoeth Naturiol Cymru - Heb fod yn arian parod	10,000		10,000
2454	Cyfoeth Naturiol Cymru - Incwm o Bren	-33,080		-33,080
2455	Incwm Ffermydd Gwynt drwy CNC	-10,000		-10,000
Cyfanswm Noddi a Rheoli Cyrff Cyflawni		91,259	19,065	110,324

2451	Terfyn Gwariant Adrannol Cyfalaf Cyfoeth Naturiol Cymru	25,106	2,700	27,806
Cyfanswm Noddi a Rheoli Cyrff Cyflawni		25,106	2,700	27,806

92.) Rhwng mis Gorffennaf a mis Medi, cynhaliodd Cyfoeth Naturiol Cymru ymgynghoriad ffurfiol gyda'i Undebau Llafur cydnabyddedig a bu'n ymgysylltu â'i staff mewn cysylltiad â'i 'Achos dros Newid' arfaethedig i gyflawni arbedion. Drwy'r broses hon, mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi nodi rhai gweithgareddau / gwasanaethau a fydd yn cael eu darparu'n wahanol neu'n cael eu lleihau i gefnogi'r gwaith o ail-lunio'r sefydliad.

93.) Nododd yr achos dros newid feysydd buddsoddi lle'r oedd Cyfoeth Naturiol Cymru am feithrin capasiti a gallu fel bod modd cyflawni yn erbyn blaenoriaethau'r Cynllun Corfforaethol. Bydd cynnydd yn y gyllideb yn golygu y gellir gwneud y buddsoddiad hwnnw.

Manylion unrhyw swyddogaethau, dyletswyddau neu gyfrifoldebau newydd y bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn eu hysgwyo yn ystod cyfnod y gyllideb a'r cyllid sydd wedi'i ddyrannu at y dibenion hynny.

- 94.) Bydd gan Cyfoeth Naturiol Cymru swyddogaethau newydd mewn perthynas â Chyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr. Mae cyllid wedi'i ddarparu yn y dyraniadau i BEL 2190. Mae gwaith manwl yn cael ei wneud i gadarnhau'r gweithgarwch a'r costau cysylltiedig i gefnogi rôl Cyfoeth Naturiol Cymru yn y Cynllun Ffermio Cynaliadwy.
- 95.) Mae'r drafodaeth rhwng CNC a Chyllid a Thollau Ei Fawrhydi i gyrraedd setliad terfynol yn parhau mewn perthynas ag IR35.

Atodiad A –Dyraniadau yn ôl Maes Rhaglenni Gwariant, Cam Gweithredu a Llinell Wariant y Gyllideb (BEL)

96.) Bydd yr adran hon yn darparu dadansoddiad o'r dyraniadau yn ôl Maes Rhaglenni Gwariant, Cam Gweithredu a Llinell Wariant y Gyllideb (BEL).

Ansawdd yr Amgylchedd a Materion Morol

Morol

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Gyfalaf £'000
2875 - Morol	2,361	-
Gweithgarwch arfaethedig y BEL		
Dyraniad ychwanegol o £0.7m yn 25/26. Uchelgais Llywodraeth Cymru ar gyfer yr amgylchedd morol yw cael bod moroedd Cymru yn 'lân, iach, diogel, cynhyrchiol ac amrywiol yn fiolegol'. Bydd y gyllideb yn cael ei defnyddio i gyflawni blaenoriaethau morol y Dirprwy Brif Weinidog er mwyn helpu i gyflawni'r uchelgais hon, gan gynnwys ymrwymiad penodol y Rhaglen Lywodraethu ar adfer yr arfordir. Bydd gwaith yn canolbwyntio ar gynllunio morol a thrwyddedu, bioamrywiaeth a datblygu polisi ar y newid yn yr hinsawdd. Byddwn yn parhau i wella gwytnwch ecosystemau trwy ddynodi rhwydwaith Ardaloedd Morol Gwarchodedig ac ymyriadau adfer wedi'u targedu wrth gynnal ein hymrwymiaidau i fodloni Statws Amgylcheddol Da. Byddwn yn ymateb i dystiolaeth sy'n datblygu ynghylch cynefinoedd carbon glas a'u pwysigrwydd byd-eang fel rhan o'n prosesau yn y dyfodol ar gyfer gwneud penderfyniadau morol, a chyfrannu at gyflawni Sero Net.		

Dŵr a Llifogydd

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Gyfalaf £'000
BEL 2230 – Llifogydd a Dŵr	2,981	30,021
Pwrpas y BEL		
Rhaglen Refeniw Arfaethedig		
Mae Cyllideb Adnoddau Rheoli Perygl Llifogydd ac Erydu Arfordirol yn ariannu Awdurdodau Rheoli Risg Cymru i raddau helaeth i ymgymryd â gweithgareddau fel cynnal a chadw asedau, gwaith codi ymwybyddiaeth, gwaith mapio ar gyfer ymchwiliadau llifogydd (adroddiadau Adran 19), , rhybuddio, hysbysu a chostau staff.		
Rhaglen Refeniw Dŵr		
Defnyddir y rhaglen hon i gyflawni swyddogaethau statudol a rheoleiddiol mewn perthynas â dŵr a charthffosiaeth, gan gynnwys gweithio gyda rhanddeiliaid ar adolygiad statudol 2024 o brisiau sy'n gosod biliau dŵr a ffioedd a buddsoddiadau cwmnïau dŵr ar gyfer 2025 – 2030. Mae hefyd yn ariannu cymorth i gyflawni ymrwymïadau'r Rhaglen Lywodraethu er mwyn cryfhau'r gofynion ar gyfer defnyddio systemau draenio cynaliadwy sy'n darparu cynefinoedd bywyd gwyllt a dechrau dynodi dyfroedd mewndirol Cymru ar gyfer hamdden, gan gryfhau gwaith monitro ansawdd dŵr.		
Rhaglen Cyfalaf Llifogydd		
Mae cyllid cyfalaf nid yn unig yn cael ei ddefnyddio i adeiladu cynlluniau newydd ar gyfer rheoli perygl llifogydd ac arfordirol ond i ariannu achos busnes paratoadol a gwaith dylunio hefyd cyn y gwaith adeiladu. Mae CNC yn cael ei ariannu drwy BEL CNC.		
Rhaglen Cyfalaf Dŵr		
Nod Rheoliadau'r Amgylchedd Dŵr (Y Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr) (Cymru a Lloegr) 2017 yw lleihau llygredd a gwella cyflwr ecosystemau dyfrol, hyrwyddo defnydd cynaliadwy o ddŵr a lleihau effeithiau llifogydd a sychder.		
Mae Cyfoeth Naturiol Cymru wedi paratoi rhaglen waith amlflwyddyn hyblyg sydd â'r nod o leihau nifer y cyrsiau dŵr sy'n methu â chyrraedd statws ecolegol da. Rydym yn cynnig darparu'r cyllid angenrheidiol i Cyfoeth Naturiol Cymru fel y		

gall ymgymryd â gwaith sydd wedi'i flaenoriaethu gan ddefnyddio'r meini prawf canlynol y cytunwyd arnynt:

- Sicrhau gwelliannau i ansawdd dŵr a/neu welliannau mewn gwytnwch i bwysau ansawdd dŵr;
- Allbynnau cyfalaf clir, mesuradwy (yn cyflawni/ bydd yn cyflawni'r camau gweithredu ar lawr gwlad);
- Hyderus iawn yn y gallu i gyflawni yn y flwyddyn ariannol;
- Statws y corff dŵr o dan y Gyfarwydddeb Fframwaith Dŵr (WFD) a/neu fethu yn erbyn amod priodwedd Ardal Cadwraeth Arbennig; a
- Gwerth am arian i'r trethdalwr.

Mae'r rhaglen waith hon yn cynnwys gwaith cyweirio ar gyfer mwyngloddiau metel gadawedig er mwyn helpu i atal gollyngiadau llygredd peryglus i ddyfrffyrdd, a gwaith cyfalaf amrywiol i fynd i'r afael â'r ffactorau allweddol sy'n achosi methiannau ansawdd dŵr. Bydd Cyfoeth Naturiol Cymru yn blaenoriaethu'r gwaith yn unol â ble mae'n cael yr effaith fwyaf a lle y gellir ei gwblhau yn y flwyddyn ariannol hon.

Sicrhau Diogelwch Tomenni Glo a Chronfeydd Dŵr

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Gyfalaf £'000
BEL 2232 – Sicrhau Diogelwch Tomenni Glo a Chronfeydd Dŵr	5,836	38,217
Pwrpas y BEL		
Diogelwch Tomenni Glo Mae'r BEL ar gyfer y Cynllun Grant Diogelwch Tomenni Glo i awdurdodau lleol wneud gwaith ar domenni, sydd wedi'u nodi mewn adroddiadau arolygu neu le mae llithriad wedi digwydd. Yn ogystal, rydym wedi ymrwymo i gam olaf gwaith cyweirio tomen lo Tylorstown a gwaith ar gronfeydd dŵr. Mae'r cynllun grant yn sicrhau bod cyllid ar gael i Awdurdodau Lleol a Cyfoeth Naturiol Cymru i gwblhau gweithgareddau cynnal a chadw ar domenni glo sy'n eiddo cyhoeddus a phreifat er mwyn sicrhau bod y rhain yn parhau mewn cyflwr lle mae bygythiad o lithriad yn cael ei reoli a'i leihau. Mae enghreifftiau proffil uchel o ble defnyddiwyd y gyllideb flaenorol yn cynnwys gwaith cyweirio Tylorstown, a Dyffryn Rhondda. Yn ail, mae'r gyllideb yn cydnabod y costau gweithredu sy'n codi o'r Bil Tomenni Mwyngloddiau a Chwareli Nas Defnyddir (Cymru) sy'n cael ei gyflwyno ym mis		

Rhagfyr 2024. Mae dyraniadau cyllidebol wedi'u gwneud mewn perthynas â chostau sefydlu corff newydd, fel yr amlinellir hefyd yn yr Asesiad Effaith Rheoleiddiol. Mae cyllid wedi'i gynnwys hefyd ar gyfer parhad gwaith yr Awdurdod Glo yn ymwneud â'r gyfundrefn arolygu.

Diogelwch Cronfeydd Ddŵr

Mae diogelwch cronfeydd dŵr yn hanfodol bwysig hefyd o ystyried y risgiau os nad oes gwaith cynnal a chadw yn cael ei wneud arnynt a'r rhagolygon ar gyfer newidiadau i'r hinsawdd yng Nghymru yn y dyfodol. Adlewyrchwyd hyn yn nyraniadau'r gyllideb gyda £4.9m ar gael ar gyfer diogelwch cronfeydd dŵr.

Tir Natur Coedwigaeth

Bioamrywiaeth, Tystiolaeth a Mawndiroedd

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Cyfalaf £'000
BEL 2825 - Bioamrywiaeth, Tystiolaeth a Mawndiroedd	11,520	12,500
BEL 2814 - Rheolaeth Amgylcheddol (Pwllperian) (Heb fod yn Arian Parod)	38	-
Pwrrpas y BEL		
Mae'r gwaith bioamrywiaeth yn canolbwyntio ar gamau i fynd i'r afael â'r argyfwng natur a chyflawni ymrwymadau'r Rhaglen Lywodraethu gan gynnwys: - Rhaglen Rhwydweithiau Natur – gwella cyflwr a chysylltedd ein rhwydwaith safleoedd gwarchodedig (gwella mannau gwyrdd). - Partneriaethau Natur Lleol – hyrwyddo'r gwaith o gydgyssylltu camau gweithredu sy'n cael eu hysgogi'n lleol.		

- Datblygu targedau sy'n rhwymo mewn cyfraith a mecanweithiau adrodd a monitro priodol drwy Fil blwyddyn pedwar.
- Ymgorffori bioamrywiaeth wrth wneud penderfyniadau drwy'r tasglu bioamrywiaeth a dyletswydd adran 6.
- Adfer rhywogaethau gan gynnwys peillwyr ac iechyd gwenyn

Mae'r BEL yn ariannu'r canlynol hefyd;

- Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd

Mae'r Rhaglen Weithredu Genedlaethol ar Fawndiroedd yn darparu arweinyddiaeth genedlaethol, gydgysylltiedig drwy Cyfoeth Naturiol Cymru ar gyfer y gwaith parhaus o adfer mawndiroedd. Y nod yw adfer ecosystemau gweithredol sydd yn eu tro yn diogelu a storio carbon.

Iechyd Planhigion a Diogelu'r Amgylchedd

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Gyfalaf £'000
BEL 2802 - Diogelu a Rheoleiddio Planhigion a Bywyd Gwyllt	1,407	0
Pwrrpas BEL		
Dyraniad ychwanegol o £0.5m yn 25/26.		
Mae'r BEL hwn yn cefnogi gwaith i gynnal Biddiogelwch ar gyfer planhigion, yng Nghymru, datblygu polisi ar gyfer technolegau genetig newydd a rheoleiddio Organeddau a Addaswyd yn Enetig (GMO). Mae hyn yn cynnwys yr holl ddatblygiadau polisi ac unrhyw gostau sy'n gysylltiedig ag ymateb i frigiadau o achosion lle nad ydynt yn dod o dan ein cytundebau gyda Defra,		

CNC, y Comisiwn Coedwigaeth a'r Asiantaeth Iechyd Anifeiliaid a Phlanhigion (APHA). Mae'r rhan fwyaf o'r rhain yn cael eu hariannu drwy gytundeb gyda Defra. Mae'r BEL yn cefnogi **gwaith polisi ar droseddau gwledig a bywyd gwyllt** hefyd, gan gynnwys rheoliadau sy'n ymwneud â hela, maglau, trapiau glud, rheoli moch gwyllt, trwyddedu/rheoleiddio unrhyw achos o **aflonyddu ar neu ymyrryd â moch daear** a'u setiau, gan gynnwys profion TB ar foch daear. Mae'n ariannu'r **swyddog troseddau bywyd gwyllt a gwledig**. Mae'n ariannu'n rhannol y **Cynllun Ymchwilio i Ddigwyddiadau Bywyd Gwyllt** yng Nghymru sy'n ymchwilio i achosion tybiedig o wenwyno bywyd gwyllt, anifeiliaid anwes a phryfed llesiannol a ariennir yn rhannol gan ardoll plaladdwyr. Mae'r BEL yn ariannu rhywfaint o'r gwaith o ddileu **rhywogaethau estron goresgynnol** a gwaith polisi ar rywogaethau goresgynnol. Mae'n ariannu gwaith polisi ar **Amrywogaethau Planhigion a Hadau**, gan gynnwys cynnal y rhestrau cenedlaethol o hadau ac amrywogaethau planhigion, gan gynnwys unrhyw gostau tribiwnlys y mae'n rhaid i Gymru eu hysgwyddo. Mae'r BEL yn cefnogi'r gwaith o **reoleiddio asesiad o'r effaith amgylcheddol ar gyfer Amaethyddiaeth**. Mae'r BEL yn ymdrin â gwaith polisi ar **reoleiddio plaladdwyr a bioladdwyr** lle mae'r gwaith gweithredol yn cael ei ariannu drwy Defra ac mae polisi'r Awdurdod Gweithredol Iechyd a Diogelwch wedi'i ddatganoli ond nid yw cyllidebau wedi'u datganoli.

Lleoedd Lleol ar gyfer Natur

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Cyfalaf £'000
BEL 2820 - Lleoedd Lleol ar gyfer Natur	2,650	12,564
Pwrpas y BEL		
Lleoedd Lleol ar gyfer Natur Mae Lleoedd Lleol ar gyfer Natur yn bwriadu helpu cymunedau i greu natur ar garreg y drws. Mae'r rhaglen wedi'i hanelu at gymunedau a sefydliadau cymunedol i adfer a gwella natur yn eu hardaloedd lleol, yn enwedig mewn ardaloedd difreintiedig a chymunedau heb ddim neu farw ddim mynediad at natur. Dechreuodd y rhaglen yn 2020 ac mae'n cyflawni ymrwymiad y Rhaglen Lywodraethu gyfredol, "Ehangu trefniadau i greu neu wella mannau gwyrdd yn sylweddol". Caiff cyllid cyfalaf ei ddirprwyo i dri Rheolwr Cynllun, Cyngor Gweithredu Gwirfoddol Cymru (CGGC), Cadwch Gymru'n Daclus (KWT) a Chronfa Treftadaeth y Loteri Genedlaethol (NLHF) sy'n gweithio ar y cyd, yn rhedeg cynlluniau unigol;		

1) CGGC - 25 Partneriaeth Natur Lleol, dan arweiniad Awdurdodau Lleol ac mae Parciau Cenedlaethol yn darparu prosiectau yn lleol. Cynllun grant cyfalaf cystadleuol mynediad agored sy'n cael ei redeg gan NLHF, drwy Femorandwm Cyd-ddealltwriaeth gyda'r Adran dros Ddiwylliant, y Cyfryngau a Chwaraeon. Cadwch Gymru'n Daclus - Pecynnau Cymunedol i greu gerddi peillwyr a gerddi tyfu cymunedol gan gynnwys ar strwythurau o waith dyn.
--

Coedwigaeth

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Cyfalaf £'000
BEL 2827 - Coedwigaeth	6,436	9,310
BEL 2827 - Coedwigaeth (Heb fod yn arian parod)	83	-
Pwrrpas BEL		
Coedwig Genedlaethol Wedi'i ddyrannu i ariannu Swyddogion Cyswllt Coetiroedd Coedwig Genedlaethol, ariannu'r gwaith o greu a gwella coetiroedd sy'n bodloni safonau Coedwig Genedlaethol a chreu coetiroedd coffa Covid-19. Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth Trawsffiniol Wedi'i ddyrannu i gwmpasu meysydd lle mae cydweithredu trawsffiniol yn fuddiol: iechyd coed, y Cod Carbon Coetiroedd, ymchwil coedwigaeth, economeg coedwigaeth a Safon Coedwigaeth y DU. Mae Cymru'n cyfrannu 10% o gyfanswm y cyllid i'r Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth, gyda 90% o'r cyllid wedi'i rannu rhwng yr Alban a Lloegr. Polisi Coedwigaeth Wedi'i ddyrannu i greu mwy o goetiroedd ac i dalu costau parhaus polisi coedwigaeth. Strategaeth ddiwydiannol ar gyfer pren Wedi'i ddyrannu i ariannu'r prosiect Cartrefi o Bren Lleol a chreu'r strategaeth. Cyllid Cyfoeth Naturiol Cymru Wedi'i ddyrannu i ariannu Cyfoeth Naturiol Cymru i wirio bod cynlluniau creu coetiroedd yn cyrraedd Safon Coedwigaeth y DU. Adfer Coetiroedd		

Wedi'i ddyrannu i adfer coetiroedd y mae clefyd coed yn effeithio arnynt.

Memorandwm Cyd-ddealltwriaeth Forest Research

Forest Research yw asiantaeth ymchwil y Comisiwn Coedwigaeth. Trwy ein cytundeb gwasanaeth rydym yn ariannu'r asiantaeth i fapio coetiroedd yng Nghymru, darparu gwasanaeth monitro a gwyliadwriaeth ar iechyd coed a nodi clefydau coed ac ymchwilio i faterion allweddol ym maes rheoli coedwigoedd.

Cyfansymiau heb fod yn arian parod o 83k.

Tirweddau Dynodedig a Mynediad i Gefn Gwlad

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Gyfalaf £'000
BEL 2490 – Tirweddau Dynodedig a Mynediad i Gefn Gwlad	13,051	8,900
Pwrrpas y BEL		
Darparu cyllid craidd i dri Awdurdod Parc Cenedlaethol. Ariannu unrhyw benodiadau cyhoeddus i Awdurdodau Parciau Cenedlaethol. Mae gan ein Tirweddau Dynodedig (Parciau Cenedlaethol (20%) ac Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol (5%)) rôl hanfodol wrth ddiogelu rhai o'n harddaloedd mwyaf gwerthfawr a hardd ac maen nhw'n gorchuddio 25 y cant o arwynebedd tir Cymru. Maent yn ysgogwyr allweddol hefyd ar gyfer nifer o flaenoriaethau Llywodraeth Cymru. Mae'r rhain yn cynnwys twristiaeth, bioamrywiaeth, datgarboneiddio, iechyd a lles, cymunedau cynaliadwy, a'r Gymraeg. Mae grant strategol Awdurdodau Parc Cenedlaethol yn sicrhau bod y tirweddau hyn yn cael eu rheoli mewn ffordd wydn ac yn gallu gwireddu'r uchelgeisiau hyn. Yn ogystal â chyllid ar gyfer Awdurdodau Parciau Cenedlaethol, roedd y gyllideb ddrafft yn cynnwys cyllid ar gyfer nifer o feysydd cysylltiedig, gan gynnwys: Darparu cyfraniad Llywodraeth Cymru at gynnal a hyrwyddo Llwybr Arfordir Cymru. Darparu'r Gronfa Datblygu Cynaliadwy ar gyfer Ardaloedd o Harddwch Naturiol Eithriadol.		

Ariannu nifer o raglenni, gwasanaethau ac ymyriadau i gyflawni blaenoriaethau Llywodraeth Cymru a'r Prif Weinidog o ran mynediad a hamdden, mannau gwyrdd a rhandiroedd.

Ariannu nifer o gyfrifoldebau Llywodraeth Cymru fel unrhyw achosion llys sy'n ymwneud â mynediad.

Ariannu ffrydiau gwaith sy'n edrych ar Barc Cenedlaethol newydd y Gogledd-ddwyrain, gan gynnwys ar gyfer Cyfoeth Naturiol Cymru, ein cynghorwyr statudol yn y maes hwn.

Cynllun Cymunedau y Dreth Gwarediadau Tirlenwi (LDTCS)

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Gyfalaf £'000
BEL 2195 - Cynllun Cymunedau y Dreth Gwarediadau Tirlenwi (LDTCS)	500	-
Pwrrpas y BEL		
Ym mis Ebrill 2018, cafodd y gwaith o gasglu treth dirlenwi ei ddatganoli i Gymru, fel y nodir yn Neddf Treth Gwarediadau Tirlenwi (Cymru) 2017. Mae adran 92 o'r Ddeddf yn gosod dyletswydd ar Weinidogion Cymru i baratoi a chyhoeddi Cynllun Cymunedau y Dreth Gwarediadau Tirlenwi, a fydd yn gwneud darpariaeth ar gyfer cyllid grant er budd cymunedau y mae gwarediadau tirlenwi neu weithgareddau mewn gorsafoedd trosglwyddo gwastraff yn effeithio arnynt. Mae'r gyllideb ar gyfer 2025/26 yn cael ei chynnal ar lefelau 2024/25.		

Effeithlonrwydd Adnoddau ac Economi Gylchol

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Gyfalaf £'000
--------------------	-------------------------	------------------------

BEL 2190 - Effeithlonrwydd Adnoddau ac Economi Gylchol	35,800	41,853
Pwrpas y BEL		
Ariannu Partneriaid Cyflawni Mae darparu'r gwaith ar economi gylchol yn dibynnu'n fawr ar y cymorth allanol a ddarperir gan Gyrff Cyflawni amrywiol, sy'n darparu arbenigedd a gallu hanfodol i gyflawni yn erbyn yr holl ymrwymadau. Mae gwaith sylweddol wedi'i wneud gyda WRAP a Phartneriaethau Lleol i sicrhau bod adnoddau yn gydnaws â blaenoriaethau'r Rhaglen Lywodraethu, gan gynnwys y cynllun Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr a'r Rhaglen Seilwaith Economi Gylchol - gan gryfhau trefniadau rheoli rhaglenni a phrosiectau yn achos y cyntaf ac chynorthwyo Awdurdodau Lleol i gynhyrchu achosion busnes cadarn ar gyfer buddsoddi mewn seilwaith. Yn ogystal, mae'r gyllideb yn cefnogi partneriaid cyflawni fel Caffi Trwsio Cymru i gyflwyno caffis trwsio ledled Cymru a Fareshare i drefnu aildodsbarthu bwyd o'r diwydiant bwyd i gymunedau mewn angen ledled Cymru - bwyd a fyddai fel arall yn cael ei wastraffu. Mae hyn hefyd yn cynnwys cyllid i Cyfoeth Naturiol Cymru i gefnogi rhoi diwygiadau ailgylchu yn y gweithle, y cynllun Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr (EPR) a'r Cynllun Dychwelyd Ernes (DRS) ar waith drwy ddarparu cyngor technegol a chynngor gorfodi manwl ac fel rheoleiddiwr yr economi gylchol yng Nghymru. Cyfoeth Naturiol Cymru hefyd yw'r prif awdurdod ar gyfer troseddau gwastraff ac olrhain gwastraff ac mae gan y corff rôl allweddol mewn gwaith datgarboneiddio i fynd i'r afael ag allyriadau o safleoedd tirlenwi etifeddol. Y Grant Rheoli Gwastraff Cynaliadwy Cyllid i helpu Awdurdodau Lleol i gynllunio, datblygu a gweithredu gwelliannau strategol yn eu dull o ymdrin â'r Economi Gylchol, symud i fyny'r hierarchaeth wastraff a pharatoi ar gyfer Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr. Ailgylchu - Gwella wedi'i Dargedu a Chynllunio Strategol Cyllid ar gyfer parhau i wella o ran perfformiad ac effeithlonrwydd gwasanaethau casglu ailgylchu a gwasanaethau ehangach, gan gynnwys trwsio ac ailddefnyddio. Canolbwyntio'n benodol ar ddefnyddio'r dystiolaeth i gymryd camau i wella cyfraddau ailgylchu Cymru er mwyn cyrraedd y targed 70 y cant a pharatoi ar gyfer gweithredu taliadau Cyfrifoldeb Estynedig Cynhyrchwyr ar sail effeithlonrwydd ac effeithiolrwydd gwasanaethau. EPR, DRS ac Ailgylchu yn y Gweithle Mae'r cyllid hwn yn cael ei ddrynnu i gyflawni ymrwymadau Llywodraeth Cymru i ddarparu EPR, DRS a Diwygiadau Ailgylchu yn y Gweithle. Mae'r ymrwymadau hyn yn cynrychioli diwygiadau ymhob rhan o'r economi gydag		

arbedion carbon sylweddol yn ogystal â bod yn hanfodol er mwyn gweld cynnydd pellach ar ailgylchu wrth symud i fyny'r hierarchaeth wastraff.

Cronfa Economi Gylchol ar gyfer Busnes

Mae'r cyllid yn cyflawni'r ymrwymiad allweddol yn *Mwy nag Ailgylchu a Cymru Sero Net* i gefnogi busnesau i addasu eu prosesau er mwyn dod yn fwy cylchol, er enghraifft wrth ddefnyddio cynnwys wedi'i ailgylchu wrth weithgynhyrchu neu symud i ddeunyddiau mwy cynaliadwy ac mae'n dilyn y peilot llwyddiannus a roddwyd ar waith dros y tair blynedd diwethaf.

Cronfa Economi Gylchol ar gyfer y Sector Cyhoeddus

Mae'r cyllid cyfalaf hwn wedi'i dargedu'n bennaf at Awdurdodau Lleol, er mwyn mynd i'r afael â chamau gweithredu craidd yr Economi Gylchol a datblygu llif o brosiectau seilwaith yr economi gylchol sy'n cael eu datblygu ar y cyd ag Awdurdodau Lleol. Mae hyn yn cynnwys gwelliannau mewn perfformiad ailgylchu, cynyddu gweithgarwch trwsio ac ailddefnyddio, gwella gallu i wrthsefyll newid hinsawdd a datgarboneiddio gweithrediadau gwastraff ac ailgylchu yn unol â tharged 2030.

Mae cyllid hefyd yn cael ei ddyrannu i gefnogi Awdurdodau Lleol i barhau i newid eu fflyd i gerbydau casglu allyriadau isel iawn ar gyfer ailgylchu a gwastraff gweddilliol.

Staff Rhaglenni

Staff a ariennir gan raglenni sy'n hanfodol i gyflawni Strategaeth Economi Gylchol ac ymrwymadau cyffredinol Rhaglen Lywodraethu a Cymru Sero Net Llywodraeth Cymru.

Nawdd Cyfoeth Naturiol Cymru (CNC) a Diogelu'r Amgylchedd

Cyfoeth Naturiol Cymru

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Gyfalaf £'000
---------------------------	--------------------------------	-------------------------------

BEL 2451 - Cyfoeth Naturiol Cymru	143,404 10,000 heb fod yn arian parod	27,806
BEL 2454 - CNC – Incwm o Bren	-33,080	
BEL 2455 – Incwm Ffermydd Gwynt	-10,000	
Pwrrpas y BEL		
Mae'r BEL hon yn darparu Cymorth Grant i Cyfoeth Naturiol Cymru ar gyfer ei brif gyfrifoldebau gweithredol a rheoleiddiol. Cyfoeth Naturiol Cymru yw prif gynghorydd amgylcheddol a rheoleiddiwr Llywodraeth Cymru ac mae'n helpu i gyflawni ystod eang o flaenoriaethau ac ymrwymadau gweinidogol wrth weithredu i fynd i'r afael â'r argyfyngau hinsawdd a natur. Darperir cyllid cyfalaf hefyd i Cyfoeth Naturiol Cymru i gefnogi eu gweithgareddau craidd a ariennir gan gyllid cyfalaf. Mae hyn yn cynnwys gwaith datblygu cynlluniau (gan gynnwys datblygu achosion busnes), prosiectau mapio a modelu, costau staff, TGCh ar gyfer prosiectau llifogydd, a gwaith cynnal a chadw fflyd ceir/llogi peiriannau a chyfalaf. Mae'r gyllideb hon yn cynnwys cyllid perygl llifogydd. Cyfansymiau heb fod yn arian parod - £10m		

Diogelu'r Amgylchedd

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Cyfalaf £'000
BEL 2817 - Diogelu'r Amgylchedd (Ymbelydredd ac Atal Llygredd gynt)	6,722	2,686
Pwrrpas y BEL		
Mae'r BEL hon yn cefnogi'r gwaith polisi a deddfwriaethol mewn perthynas ag ansawdd aer, cemegau, sŵn amgylcheddol, llygredd diwydiannol, ac ymbelydredd/gwastraff ymbelydrol. Mae hyn yn cynnwys rhoi deddfwriaeth gysylltiedig ar waith yn ôl yr angen i gyflawni'r mesurau polisi hynny. Mae hefyd yn ymdrin â rheoli achosion o dorri rheoliadau, gan gynnwys rhai costau cyfreithiol, sy'n gysylltiedig â llygredd diwydiannol ac ansawdd aer.		

Deddfwriaeth a Llywodraethiant ym maes yr Amgylchedd

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Adnoddau £'000	Cyllideb Cyfalaf £'000
2812 - Deddfwriaeth, Llywodraethiant a Chyfathrebu yn maes yr Amgylchedd	1,977	-
Gweithgarwch arfaethedig y BEL		
Mae'r BEL yn darparu cyllideb ar gyfer costau deddfwriaeth, costau llywodraethiant a chostau cyfreithiol sy'n effeithio ar raglenni amgylcheddol a rhaglenni cysylltiedig y MEG ac mae'n cynnwys costau staffio rhaglenni ar gyfer cyfreithiwr. Mae'r BEL hefyd yn cefnogi ymrwymiad y Gweinidogion i hyrwyddo rheolaeth gynaliadwy ar adnoddau naturiol a gweithredu Deddf yr Amgylchedd drwy nifer o gynlluniau cyflawni. Mae'n cefnogi'r swyddi staff sydd eu hangen i redeg a rheoli'r cynlluniau a'r rhaglenni grant hyn. Mae hefyd yn helpu i gefnogi'r rhaglen Eco-Sgolion ryngwladol ledled Cymru, ymrwymiad y Gweinidogion i'r rhaglen addysgol plannu coed a newid hinsawdd a ddarperir gan yr elusen Maint Cymru. Mae hefyd yn darparu ar gyfer gwaith paratoi ar gyfer y Corff Llywodraethu Amgylcheddol newydd. Mae'r gyllideb hon hefyd yn cefnogi gwaith i ymgorffori Deddf yr Amgylchedd (Cymru) 2017 a'r Polisi Adnoddau Naturiol.		

Newid Hinsawdd

Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Refeniw £000	Cyllideb Cyfalaf £000
BEL 2809 – Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru (WGES)	4,170	22,000
Pwrrpas y BEL		
BEL 2809 Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru – Bwriad y buddsoddiad hwn yw cefnogi cyrff cyhoeddus i ymgymryd ag effeithlonrwydd ynni, a phrosiectau ynni adnewyddadwy. Mae hefyd yn cefnogi cymunedau i ddatblygu prosiectau ynni adnewyddadwy, lleihau eu costau ynni a buddsoddi mewn ffynonellau ynni		

adnewyddadwy a'r fenter Byw'n Glyfar sy'n ysgogi arloesedd datgarboneiddio cyn y farchnad ac sy'n seiliedig ar leoedd (gan gynnwys systemau cyfan a hydrogen).

Mae'r gyllideb hon hefyd yn cynnwys gweithredu'r map llwybr sector cyhoeddus sero net, cyhoeddi adroddiad blynyddol a chanllaw allyriadau carbon sector cyhoeddus Cymru.

Mae cyllid cyfalaf FTC ychwanegol o £10.0m hefyd wedi'i gynnwys uchod.

Gweithredu ar y Newid yn yr Hinsawdd

Disgrifiad o'r BEL	Cyllideb Refeniw £000	Cyllideb Cyfalaf £000
BEL 3771 – Gweithredu ar y Newid yn yr Hinsawdd	3,796	-
Pwrpas BEL		
<u>Addasu i'r Hinsawdd</u> Ymgymryd ag ymarfer ymgysylltu ac adolygu i ddeall y sefyllfa bresennol o ran parodrwydd ar gyfer risg yn ymwneud â'r hinsawdd ar draws y sector cyhoeddus a nodi unrhyw gyfyngiadau ar gynllunio addasiadau. Cefnogi'r gwaith o ddatblygu a gweinyddu'r cynllun grant enghreifftiol peilot i gefnogi mesurau addasu hinsawdd lleol y sector cyhoeddus. <u>Rhaglen Ddatgarboneiddio</u> Cyllid i ddatblygu iteriad nesaf Cynllun Cyflawni Cymru Sero Net a fydd yn manylu ar sut rydym yn bwriadu cyrraedd targedau lleihau allyriadau a'n Cyllideb Garbon. Mae hyn yn cynnwys tystiolaeth a dadansoddiad i ddatblygu llwybrau datgarboneiddio; datblygu a gweithredu polisiau gan gynnwys Fframwaith Pontio Teg; a chyfraniad Cymru i ariannu'r Pwyllgor Newid Hinsawdd sy'n rhoi cyngor i Lywodraeth Cymru ar addasu a lliniaru. Mae'r gyllideb hefyd yn cynnwys costau staff, datblygu, hyfforddiant a T&S. <u>Arloesedd Datgarboneiddio / Byw'n Glyfar</u> Yn cynnwys cymorth technegol a dadansoddiad ar gyfer datblygu atebion arloesol a system gyfan i broblemau seiliedig ar leoedd. Bydd y cyllid yn canolbwyntio ar seilwaith a thechnoleg aml-ffynhonnell ynni ac amlsector, prosesau a systemau sy'n cynnwys rhanddeiliaid allweddol cyhoeddus, preifat ac academiaidd.		

Cynllun Masnachu Allyriadau a Phrisio Carbon

Cyllid i weithredu rhwymedigaethau Llywodraeth Cymru fel rhan o Awdurdod Cynllun Masnachu Allyriadau y DU. Mae'r rhain yn cynnwys costau ar gyfer cynnal a datblygu'r system TG, ymchwil a chyfieithu. Mae'r gyllideb hefyd yn cynnwys costau staff sy'n gysylltiedig ag ehangu a gwella Cynllun Masnachu Allyriadau'r DU ymhellach. Os bydd cyllid yn caniatáu, bydd ymchwil gynnar yn cael ei chomisiynu i ddeall ym mha sectorau y gallai signal prisio carbon fod o gymorth wrth gyrraedd ein targedau lleihau carbon hirdymor.

Rhaglen Newid Ymddygiad sy'n cael ei arwain gan yr Hinsawdd

Cyllid i gyflawni'r ymrwymïadau a wnaed yn Strategaeth Ymgysylltu â'r Cyhoedd ynghylch yr Hinsawdd, gan gynnwys ymgysylltu (drwy weithdai Wythnos Hinsawdd Cymru a Sgyrsiau Hinsawdd) gyda rhanddeiliaid a'r cyhoedd yn gyffredinol i'w cynnwys wrth lunio'r atebion polisi cywir, ymchwil gymdeithasol i adeiladu ein dealltwriaeth ynghylch y rhwystrau y mae pobl yn eu hwynebu a'r cymhellion ynghylch gwneud dewisiadau gwyrdd, a chyfathrebu cenedlaethol parhaus (ffocws digidol), a gwelliannau i hwlb digidol gweithreduarhinsawdd.llyw.cymru er mwyn annog gweithredu ar newid hinsawdd

Gweithredu Hinsawdd Rhyngwladol

Aelodaeth o grwpiau sy'n cynrychioli gwladwriaethau a rhanbarthau is-genedlaethol, gan gynnwys Cynghair Dan2, er mwyn galluogi Cymru i leisio ei llais ar y llwyfan rhyngwladol, gan gynnwys yn COP.

Memorandwm ar Gynigion Cyllideb Ddrafft 2025-26 ar gyfer Prif Grŵp Gwariant Trafnidiaeth

Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr
Amgylchedd a Seilwaith

Mae'r papur hwn yn darparu gwybodaeth am y cynigion Trafnidiaeth yn y gyllideb fel yr amlinellir hwy yng Nghyllideb Ddrafft 2025-26, a gyhoeddwyd ar 10 Rhagfyr 2024. Mae'n rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf hefyd am feysydd sydd o ddiddordeb penodol i'r Pwyllgor.

Cynnwys

Y Cyd-destun Strategol.....	4
Adnoddau	5
Cyfalaf.....	7
Themâu trawsbynciol	8
Deddfwriaeth	10
Newid Hinsawdd.....	11
Trafnidiaeth.....	12
1 Y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol.....	11
2 Strategaeth a Pholisi Trafnidiaeth.....	12
3 Trafnidiaeth Gyhoeddus.....	16
4 Cysylltedd Cenedlaethol a Rhyngwladol	18
5 Y Lluoedd Arfog	18

Y Cyd-destun Strategol

Yng nghyd-destun blaenoriaeth y Cabinet newydd, Cysylltu Cymunedau, mae fy nghyllideb drafnidiaeth wedi'i datblygu ar sail y blaenoriaethau a ganlyn:

1. Cynnal a chadw gwasanaethau rheilffyrdd a chwblhau Llinellau Craidd y Cymoedd.
2. Gwella diogelwch a gwytnwch y rhwydwaith ffyrdd strategol drwy adnewyddu 100km o ffyrdd ychwanegol sydd mewn cyflwr gwael (tyllau), a gwneud cynnydd mewn perthynas ag adnewyddu asedau mawr.
3. O ran bysiau, datblygu gwasanaethau, y fflyd, a'r seilwaith ar gyfer masnachfreinio.
4. Parhau i gefnogi datblygiad Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol a chyflawni cynlluniau lleol.

Er mwyn cyflawni blaenoriaethau'r Prif Weinidog, bu cynnydd cyffredinol o £33m mewn refeniw yn ystod 24/25 (heb gynnwys ymrwymadau ychwanegol model buddsoddi cydfuddiannol yr A465 o tua £32m i'w dalu o'r cyllid canolog a menter fenthyca Llywodraeth Leol sy'n werth £5m). Ar yr ochr gyfalaf, bu cynnydd o £51m i gefnogi cwblhau Llinellau Craidd y Cymoedd, gwella'r rhwydwaith ffyrdd strategol, a chynnal grantiau i awdurdodau lleol.

Adnoddau

Mae'r newidiadau a wnaed yn dilyn Cyllideb Derfynol Ddangosol 2025-26 ym mis Chwefror 2024 (wedi'u hailddatgan i gyfrif am y newidiadau i bortffolios) fel a ganlyn:

Symudiadau adnoddau	Cynlluniau ar sail Cyllideb Derfynol 2024-25 a Ailddatganwyd ym mis Medi 2024	Newidiadau	Cyllideb Ddrafft 2025-26 Rhagfyr 2024
	£'000	£'000	£'000
Adnoddau Cyllidol			
3830 – Datblygu Seilwaith Strategol	950	0	950
Gweithrediadau Traffyrdd a Chefnffyrdd	59149	58758	117907
1884 – Taliadau Contractiol y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol	9681	48176	57857
1885 – Gweithrediadau ac Adnewyddiadau'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol	49468	10582	60050
Gwasanaethau ar Ffyrdd, Rheilffyrdd, Awyr a Môr	391549	-6749	384800
1883 – Cysylltedd Cenedlaethol a Rhyngwladol	4172	-72	4100
1890 – Gwasanaethau Rheilffyrdd Rheng Flaen	600	-600	0
1895 – Cymorth i'r Gwasanaeth Rheilffyrdd	386777	-6077	380700
Teithio Cynaliadwy	125202	22298	147500
1880 – Cymorth ar gyfer Gwasanaethau Bysiau	123337	9163	132500
1882 – Trafnidiaeth Ranbarthol a Theithio Llesol	0	7800	7800
2030 – Datblygiadau Polisi a Phrosiectau Cenedlaethol	1865	5335	7200
1892 – Diogelwch ar y Ffyrdd	5000	-5000	0
1250 – Y Lluoedd Arfog	20	350	370
	581870	69657	651527
Adnoddau Anghyllidol			

1886 – Gweithrediadau Rhwydwaith (nad ydynt yn Arian Parod)	188691	0	188691
1886 – Trafnidiaeth Cymru (nad ydynt yn Arian Parod)	38000	0	38000
	226691	0	226691
CYFANSWM Y CYLLIDEBAU ADNODDAU	808561	69657	878218

Mae'r prif newidiadau'n ymwneud â'r canlynol:

- BEL 1884 - Arian ychwanegol ar gyfer prosiect model buddsoddi cydfuddiannol contractiol yr A465 a dyraniadau ychwanegol ar gyfer rheoli ffyrdd
- BEL 1885 - Dyraniad ychwanegol ar gyfer cynnal a chadw ffyrdd
- BEL 1895 - Dyraniad ychwanegol ar gyfer gwasanaethau rheilffyrdd Trafnidiaeth Cymru/BEL 1890 wedi'i uno
- BEL 1880 - Dyraniad ychwanegol ar gyfer cymorth bysiau statudol
- Ailstrwythuro BEL 1882, 2030 ac 1892/Arian ychwanegol ar gyfer menter fenthycu'r llywodraeth
- BEL 1250 - Cefnogaeth ar gyfer Swyddogion Cyswllt y Lluoedd Arfog

Cyfalaf

Mae'r newidiadau i Gyllideb Derfynol Ddangosol 2025-26 ym mis Chwefror 2024 (wedi'i hailddatgan i gyfrif am y newidiadau i bortffolios) fel a ganlyn:

Symudiadau Cyfalaf	Cynlluniau ar sail Cyllideb Derfynol 2024-25 a Ailddatganwyd ym mis Medi 2024	Newidiadau	Cyllideb Ddrafft 2025-26 Rhagfyr 2024
	£'000	£'000	£'000
3830 – Datblygu Seilwaith Strategol	5000	0	5000
1885 - Gweithrediadau ac Adnewyddiadau'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol	185300	1100	186400
1895 – Cymorth i'r Gwasanaeth Rheilffyrdd	95497	86100	181597
<i>Teithio Cynaliadwy</i>	188000	-32200	155800
1880 – Cymorth i'r Gwasanaeth Bysiau	68000	-37000	31000
1882 - Trafnidiaeth Ranbarthol a Theithio Llesol	40000	80000	120000
2030 – Datblygiadau Polisi a Phrosiectau Cenedlaethol	80000	-75200	4800
1892 – Diogelwch ar y Ffyrdd	4000	-4000	0
CYFANSWM Y CYLLIDBAU CYFALAF	477797	51000	528797

Mae'r prif newidiadau'n ymwneud â'r canlynol:

- BEL 1895 - Arian ychwanegol ar gyfer y seilwaith rheilffyrdd/Llinellau Craidd y Cymoedd
- BEL 1880 - Proffil wedi'i addasu ar gyfer seilwaith bysiau
- Ailstrwythuro a llinellau gwarant 1882, 2030 ac 1892

Themâu trawsbynciol

Gwariant Ataliol

Mae'r cynigion cyllidebol hyn yn adlewyrchu fy ymrwymiad parhaus i ddiogelu a blaenoriaethu buddsoddiad sy'n cefnogi mesurau ataliol cyn belled ag y bo modd. Mae gwerth am arian ac eglurder ynghylch sut y defnyddiwn ein hadnoddau'n effeithiol yn ganolog i gyflawni ein blaenoriaethau. Unwaith y bydd gwariant wedi'i gynllunio yn unol â'r blaenoriaethau, mae gennym brosesau sydd wedi'u sefydlu'n dda ar waith i sicrhau bod adnoddau'n cael eu defnyddio'n effeithiol at y dibenion y'u bwriadwyd.

Defnyddir metrigau penodol i werthuso rhaglenni cymorth, fel y nodir yn Strategaeth Drafnidiaeth Cymru er enghraifft.

Cyfeirir at yr asesiad a gwerth am arian isod.

Llunio polisi ar sail tystiolaeth

Mae tystiolaeth o amrywiaeth eang o ffynonellau'n ategu ein penderfyniadau ariannol, fel ymchwil wedi'i chyhoeddi, ymgysylltu â rhanddeiliaid, gwerthusiadau o bolisiâu blaenorol ac ystadegau. Mae'r dystiolaeth yn rhan annatod o'r broses o wneud penderfyniadau, a cheir rhai enghreifftiau yma:

Mae Trafnidiaeth Cymru yn diweddarau ac yn cyhoeddi ar ein rhan ddata monitro a gwerthuso ar gyfer Strategaeth Drafnidiaeth Cymru. Defnyddir y data i olrhain cynnydd yn erbyn cyflawni'r blaenoriaethau a'r dyheadau ac i nodi unrhyw feysydd lle y bydd angen gwneud ymyriadau pellach o bosibl i gyrraedd ein targedau. Mae hyn yn rhan o'r gwaith ehangach y mae'r uned ddadansoddi yn Trafnidiaeth Cymru yn ei wneud ar ran Llywodraeth Cymru i gefnogi'r gwaith o asesu polisiâu a chynlluniau i gyflawni ein dyheadau cyffredin a'n dyletswyddau statudol gan ddefnyddio dulliau casglu a chyfuno data wedi'u teilwra a modelau trafnidiaeth ledled Cymru.

Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol

Mae fy mharatodau ar gyfer y gyllideb ddrafft yn dangos sut rwyf wedi ceisio adlewyrchu fframwaith Deddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol wrth bennu ein blaenoriaethau gwario. Ystyriwyd y tueddiadau presennol a'r rhagamcanion ar gyfer y dyfodol a'u heffaith bosibl yn y tymor byr, yn y tymor canolig ac yn yr hirdymor.

Asesiad Cydraddoldeb, y Gymraeg a hawliau plant

Fel rhan o'r Gyllideb Ddrafft, rwyf wedi mabwysiadu dull integredig ar gyfer asesiadau effaith, yn ogystal ag ystyried effaith penderfyniadau a pholisïau ar lesiant cymdeithasol, economaidd, diwylliannol ac amgylcheddol, fel y nodir yn Neddf Llesiant Cenedlaethau'r Dyfodol (Cymru), sy'n parhau i fod yn sbardun pwysig i'n hystyriaethau o ran y Gyllideb.

Mae fy Nghyllideb yn nodi effaith penderfyniadau gwario, gan gynnwys amlygu penderfyniadau gwario sy'n cael effaith uniongyrchol ar ein rhanddeiliaid. Mae hyn wedi'i ategu gan yr Asesiad Effaith Integredig Strategol, sy'n amlinellu'r dystiolaeth a'r effeithiau strategol sydd wedi cefnogi'r penderfyniadau gwario.

Deddfwriaeth

Bydd deddfwriaeth yn cael ei chyflwyno y flwyddyn nesaf a fydd yn diwygio'r ffordd y darperir gwasanaethau bysiau, a fydd yn caniatáu i gyrff cyhoeddus gydweithio i gynllunio a darparu'r rhwydwaith bysiau lleol sydd ei angen ar bobl Cymru. Ni fydd gan y deddfwriaeth hon unrhyw oblygiadau cyllidebol arwyddocaol yn 2025/26, er bod cynnydd yn y gyllideb fysiau i helpu i gynnal y rhwydwaith presennol cyn i'r gwaith diwygio ddechrau yn 2027.

Newid Hinsawdd

Mae'r Gyllideb ddrafft yn cefnogi fy ffocws ar ddatgarboneiddio trafndiaeth yn unol â'n polisiau Sero Net Cymru. Bydd buddsoddiadau yn y seilwaith gwefru cerbydau trydan yn cefnogi'r newid i geir a faniau di-allyriadau a bydd cyllid ar gyfer bysiau di-allyriadau yn darparu gwasanaethau glanach wedi'u moderneiddio. Bydd fy muddsoddiadau mewn trafndiaeth gyhoeddus a theithio llesol yn annog newid i ddulliau teithio cynaliadwy. Bydd dyraniadau refeniw yn cefnogi datblygiad polisiau lleihau carbon ar sail tystiolaeth ar gyfer Cyllideb Garbon 3.

Trafnidiaeth

1 Y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol

Refeniw

a. Taliadau Contractiol y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol (£57.857m)

Rwyf wedi creu llinell newydd yn y gyllideb i gael gwared ar elfen gweithredu a chynnal a chadw y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol o'r taliadau sy'n ofynnol ar gyfer ymrwymadau contractiol:-

- Mae taliadau dylunio, adeiladu, ariannu a gweithredu'r A55 yn parhau tan 2028. Rhagwelir y bydd yr ad-daliad yn £18m ar gyfer 2025/26.
- Ymrwymiad Tollau Cleddau o £3m y flwyddyn ac yn cael ei dalu tan 2039.
- Cost Ad-dalu Gwasanaethau Blynyddol Model Buddsoddi Cydfuddiannol Rhan 5 a 6 o'r A465 o £36.857m

Mae pob un o'r uchod yn rhwymedigaethau contractiol ymrwymedig.

b. Gweithrediadau ac Adnewyddiadau'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol (£60.050m)

Cyfanswm gofyniad refeniw y Rhwydwaith Ffyrdd Strategol yw £81.230m yn 25/26 (heb gynnwys yr ad-daliadau ar gyfer Model Buddsoddi Cydfuddiannol yr A465). Mae'r cynnydd hwn yn adlewyrchu'r ôl-groniad cynnal a chadw sylweddol a blaenoriaeth y Prif Weinidog i drwsio ffyrdd.

Mae angen yr arian i weithredu a chynnal a chadw'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol o ddydd i ddydd ledled Cymru. Mae'r costau yn cwmpasu'r dyletswyddau statudol o dan Lawlyfr Cynnal a Chadw Cefnffyrdd Llywodraeth Cymru, y trefniadau o dan Gytundeb Asiantau Rheoli Llywodraeth Cymru ar gyfer y ddau asiant cefnffyrdd ynghyd â gwasanaethau Swyddogion Traffig Llywodraeth Cymru sy'n gweithredu ar ffyrdd prysur allweddol yng ngogledd a de Cymru.

Cyfalaf

c. Gweithrediadau ac adnewyddiadau'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol (£186.4m)

Mae'r cynnydd mewn refeniw yn caniatáu defnydd mwy effeithlon o gyllidebau cyfalaf a bydd yn cefnogi cynnydd sylweddol ar gyfer y gwaith o gynnal a chadw'r Rhwydwaith Ffyrdd Strategol, sydd ei angen i gyflawni ymrwymiadau statudol Gweinidogion Cymru. Fel rhan o hyn, rwy'n creu cronfa gwella ffyrdd a fydd yn caniatáu gwelliannau i hyd at 100km o'r rhwydwaith (lleihau ac atal tyllau) a dyma gam cyntaf mynd i'r afael â'r ôl-gronid o ran cyflwr y ffyrdd.

2 Strategaeth a Pholisi Trafnidiaeth

Rwyf wedi ad-drefnu'r cyllidebau sy'n cefnogi buddsoddiad trafndiaeth awdurdodau lleol a'n polisiâu trafndiaeth cenedlaethol. Mae hyn yn effeithio ar y llinellau yn y gyllideb a ddisgrifiwyd yn flaenorol fel 'Blaenoriaethau Trafnidiaeth Lleol', 'Teithio Cynaliadwy a Llesol' a 'Diogelwch ar y Ffyrdd'. Yn y dyfodol, bydd y llinell 'Trafndiaeth Ranbarthol a Theithio Llesol' yn y gyllideb yn cwmpasu buddsoddiad gan awdurdodau lleol a Trafnidiaeth Cymru i gefnogi cyflawniad y Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol, sy'n cael eu datblygu ar hyn o bryd gan Gyd-bwyllgorau Corfforedig. Bydd y llinell 'Datblygiadau Polisi a Phrosiectau Cenedlaethol' yn y gyllideb yn cwmpasu'r gwariant ar bolisi trafndiaeth cenedlaethol.

Refeniw

a. Datblygiadau Polisi a Phrosiectau Cenedlaethol (£7.2m)

Y flwyddyn nesaf, rwy'n cynyddu'r dyraniad refeniw sy'n gysylltiedig â'r strategaeth drafndiaeth yn y gyllideb o £6.9m i £7.2m i wella'r adnoddau sydd ar gael ar gyfer diogelwch, datgarboneiddio, polisi a thystiolaeth mewn perthynas â ffyrdd.

b. Trafnidiaeth Ranbarthol (£7.8m)

Mae'r arian ar gyfer Trafnidiaeth Ranbarthol yn cynnwys £2.8m o gyllid ar gyfer awdurdodau lleol i gynnal hyfforddiant diogelwch ar y ffyrdd ac ar gyfer Cyd-bwyllgorau Corfforedig i barhau'r gwaith ar Gynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol.

Dros y ddwy flynedd ariannol ddiwethaf, rydym wedi dyfarnu £225,000 i bob Cyd-bwyllgor Corfforedig tuag at ddatblygu Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol. Mae'r Cyd-bwyllgorau wedi gwneud cynnydd da o ran y Cynlluniau hyn ac mae disgwyl iddynt ymgynghori arnynt ar ddechrau 2025. Bydd y cyllid ar gyfer Trafnidiaeth Rhanbarthol yn caniatáu cyfraniad pellach tuag at waith y cyd-bwyllgorau ar eu Cynlluniau Trafnidiaeth Rhanbarthol.

Mae adnodd cyllid ychwanegol o £5m yn cael ei ddyrannu i Brif Grŵp Gwariant Trafnidiaeth yn 25-26 ar gyfer menter fenthycia llywodraeth leol a fydd yn galluogi Awdurdodau Lleol i fenthycia hyd at £60m i fynd i'r afael â thyllau a chefnogi gwaith cynnal a chadw arall ar eu rhwydweithiau ffyrdd lleol.

Mae dyraniadau ar gyfer grantiau awdurdodau lleol yn ddibynnol ar y ceisiadau a ddaw i law gan awdurdodau lleol, sydd i'w cyflwyno erbyn 20 Rhagfyr ac a fydd yn cael eu hasesu ddechrau 2025. Nodir yr wybodaeth ddiweddaraf (gwariant a dyraniadau'r flwyddyn bresennol) ar gyfer yr holl gynlluniau grant ar wahân i'r Gronfa Teithio Llesol (a gwmpesir ar wahân) isod:

	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26
Y Gronfa Trafnidiaeth Leol – cyfalaf	53,011,591	48,622,595	17,635,108	20,944,956	23,065,289	Cyfran o c£100m
Y Gronfa Rhwydwaith Trafnidiaeth Leol - cyfalaf	3,686,410					
Y Gronfa Ffyrdd Cydnerth – cyfalaf	18,836,877	17,933,248	4,600,474	7,392,692	9,073,000	Cyfran o c£100m
Ffyrdd heb eu Mabwysiadu – cyfalaf		1,307,172		458,328		Cyfran o c£100m
Covid 19 – cyfalaf	12,743,431	1,030,000				
Y Gronfa Trawsnewid Cerbydau Allyriadau Isel lawn – cyfalaf			1,593,784	6,678,336	6,589,213	Cyfran o c£100m

Diogelwch ar y Ffyrdd - cyfalaf	3,925,722	2,770,002	1,024,138		3,553,177	Cyfran o c£100m
Diogelwch ar y Ffyrdd – refeniw	628,520	2,028,539	1,326,091	1,630,356	1,597,645	Hyd at £2m
20MYA – cyfalaf		435,673	7,913,628	21,318,995	7,432,131	Cyfran o c£100m
20MYA - refeniw		1,365,372				
Cyfanswm	92,832,551	9,436,575	34,093,223	58,423,663	51,310,455	I'w gadarnhau

Gwariant Teithio Llesol (dyraniadau'r flwyddyn bresennol) – cyfanswm						
	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26
Cyfanswm £	49,717,860	64,007,369	56,970,829	59,658,715	65,282,338	I'w gadarnhau
Poblogaeth*	3,169,586	3,131,640	3,131,640	3,131,640	3,131,640	3,131,640
Cyfanswm y pen	£15.69	£20.19	£18.19	£19.05	£20.85	I'w gadarnhau

Seilwaith gwefru cerbydau trydan

Mae'r cynlluniau terfynol ar gyfer y seilwaith gwefru cerbydau trydan yn 2025-26 yn cael eu cwblhau o hyd. Bydd y rhain yn cynnwys cwblhau cam 1 gosod seilwaith cerbydau trydan mewn gorsafoedd rheilffordd a dechrau cam 2. Maent hefyd yn debygol o gynnwys rhaglen hyfforddi i uwchsgilio staff awdurdodau lleol, y gwaith blynyddol o gynnal a chadw'r seilwaith presennol ar y rhwydwaith ffyrdd a rheilffyrdd strategol a gwaith i dargedu ardaloedd ar gyfer safleoedd gwefru cerbydau trydan gan ddefnyddio dull ar sail tystiolaeth.

Nodir cyllid y blynyddoedd blaenorol ar gyfer y Gronfa Trawsnewid Cerbydau Allyriadau Isel lawn a grantiau eraill i awdurdodau lleol isod.

Dyraniadau grant cyfalaf awdurdodau lleol						
	2020-21	2021-22	2022-23	2023-24	2024-25	2025-26
Y Gronfa Trawsnewid Cerbydau Allyriadau Isel lawn	Dim	Dim	1,593,784	6,678,336	6,589,213	Cyfran o c£100 m
Trafnidiaeth Leol	53,011,591	48,622,595	17,635,108	20,944,956	23,065,289	Cyfran o c£100 m
Y Gronfa Ffyrdd Cydnerth	4,141,501	6,554,231	3,458,343	4,727,367	6,149,338	Cyfran o c£100 m
Ffyrdd heb eu Mabwysiadu	Dim	1,307,172	Dim	458,328	989,487	Cyfran o c£100 m
Y Grant Diogelwch ar y Ffyrdd	3,925,722	2,770,002	1,024,138	Dim	3,553,177	Cyfran o c£100 m
Gweithredu 20MYA	Dim	435,673	7,913,628	21,318,995	7,432,131	Cyfran o c£100 m

3 Trafnidiaeth Gyhoeddus

Trafnidiaeth Cymru

Mae'r dyraniadau yn y gyllideb ddrafft yn seiliedig ar ddrafft cyntaf rhagolygon Trafnidiaeth Cymru ar gyfer 25-26 a ddatblygwyd dros yr haf. Dyma'r cynharaf rydym wedi derbyn amcangyfrif o'r brig i lawr cychwynnol Trafnidiaeth Cymru o'r costau a ragwelir ar gyfer y dyfodol ac mae'n ganlyniad i ymdrechion sylweddol ar draws y naill sefydliad a'r llall i alinio prosesau pennu cyllidebau. Gwnaed gwaith pellach ers hynny ac mae dwy sesiwn herio gyda thîm gweithredol Trafnidiaeth Cymru wedi'u trefnu ddechrau mis Rhagfyr i'w holi a'u herio ymhellach ynghylch tybiaethau o ran cost ac incwm. Bydd dogfennau llawn y gyllideb yn cael eu hadolygu a'u darparu i

Lywodraeth Cymru ddechrau mis Ionawr. Byddai'n gynamserol, felly, i ddarparu dadansoddiad manylach o ddyraniad cyllideb llawn Trafnidiaeth Cymru ar gyfer 25/26, ond byddwn yn rhannu unrhyw wybodaeth sydd ar gael cyn sesiwn graffu'r Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith ym mis Ionawr.

Refeniw

a. Cymorth i'r Gwasanaeth Rheilffyrdd (£380.700m)

Yn dilyn cytundeb â Thrysorlys EF, bu cynnydd yn y gyllideb reilffyrdd eleni o £18.72m i gefnogi'r gwaith o weithredu, cynnal a chadw ac adnewyddu Llinellau Craidd y Cymoedd. Unwaith y rhoddir cyfrif am y cynnydd hwn ac yn dilyn gwaith craffu a herio parhaus ar gyllideb Trafnidiaeth Cymru, bydd gostyngiad o £7.7m yn y gyllideb refeniw i gefnogi gweithrediadau rheilffyrdd, gan gynnwys y rheini sy'n ymwneud â Metro De Cymru. Mae hyn yn cynnwys tua £10m i Trafnidiaeth Cymru i leihau costau a chynyddu refeniw. [Yn dilyn y digwyddiad ar y rhwydwaith rheilffyrdd yn Nhalerddig, er nad oes unrhyw arwydd ar hyn o bryd y bydd angen cyllid ychwanegol, mae posibilrwydd y bydd effaith ar y gost o gynnal a chadw cerbydau rheilffyrdd neu brynu rhai newydd.]

Mae'r cyllid refeniw rwyf wedi'i ddyrannu'n caniatáu ar gyfer darparu masnachfaint rheilffyrdd Cymru a'r Gororau gan Trafnidiaeth Cymru ar ran Gweinidogion Cymru. Fel rhan o hyn, bydd Trafnidiaeth Cymru'n parhau i gyflawni ymrwymadau ein Rhaglen Lywodraethu. Bydd yn gorffen darparu'r cerbydau rheilffyrdd newydd sbon sydd eisoes yn darparu trenau newydd, cyflymach a mwy cyfforddus yn ogystal â gwella gwytnwch y gwasanaethau a weithredir gan y fasnachfaint reilffyrdd, gan wella perfformiad i gwsmeriaid yn sgil hynny.

b. Cymorth i'r Gwasanaeth Bysiau (£132.5m)

Mae lefelau priodol o arian ar gyfer rhwydweithiau bysiau yn allweddol wrth i ni gynllunio ar gyfer masnachfreinio bysiau drwy'r Bil Bysiau arfaethedig, i sicrhau nad yw gwasanaethau'n cael eu colli. Mae'r gyllideb fysiau wedi aros yr un fath yn nhermau arian parod am sawl blwyddyn ond rwyf bellach yn gallu dyrannu £9m ychwanegol i liniaru costau ychwanegol gwasanaethau, a'r cynllun tocynnau teithio rhatach ar sail galw.

Yn 2024-25, sefydlwyd y Grant Rhwydwaith Bysiau i ariannu awdurdodau lleol i sicrhau'r gwasanaethau sy'n angenrheidiol yn gymdeithasol yn eu tyb hwy. Mae'r cynllun cyllido hwn yn eistedd ochr yn ochr â'r Grant Cynnal Gwasanaethau Bysiau hirsefydlog. Bydd y naill a'r llall yn parhau yn 2025/26, yn ogystal â'r cymorth ar gyfer y

sector Trafnidiaeth Gymunedol. Byddaf hefyd yn parhau i ddarparu cyllid i Trafnidiaeth Cymru ar gyfer y gwaith o baratoi ar gyfer masnachfreinio, rheoli rhwydwaith Trafnidiaeth Cymru, Gwasanaethau Fflecsi, a darparu gwybodaeth am amserlenni drwy Traveline Cymru.

Cyfalaf

c. Cymorth i'r Gwasanaeth Rheilffyrdd (£181.597m)

Bydd ein buddsoddiad parhaus ym Mhrosiect Trawsnewid Llinellau Craidd y Cymoedd yn darparu rhwydwaith rheilffyrdd gwirioneddol fodern, sy'n gweithredu trenau trydan glân yn ddi-eithriad ar y seilwaith o'n heiddo. Bydd yn newid y ffordd y mae pobl yn teithio drwy wella amserau teithio ac amllder gwasanaethau, gan annog mwy o bobl i ddefnyddio'r rheilffyrdd. Yn ogystal, mae'r buddsoddiad yn gwneud cyfraniad sylweddol tuag at ein hymrwymiad yn y Rhaglen Lywodraethu i wneud y system trafniadaeth gyhoeddus yn fwy hygyrch i bobl anabl drwy sicrhau bod gan orsafoedd fynediad heb risiau a mynediad gwell ar gerbydau rheilffyrdd newydd. Fy mlaenoriaeth felly yw cefnogi cwblhau'r prosiect Llinellau Craidd y Cymoedd trawsnewidiol ac rwyf wedi dyrannu £181.6m i gyllideb gyfalaf y rheilffyrdd (gan gynnwys elfennau nad ydynt yn ymwneud â Llinellau Craidd y Cymoedd).

ch. Cymorth i'r Gwasanaeth Bysiau (£31m)

Rwy'n cefnogi llunio camau pellach ar gyfer cyllidebau cyfalaf bysiau drwy ddyraniad o £31m y flwyddyn nesaf, gan gynnwys prynu bysiau newydd. Mae hyn wedi caniatáu i mi flaenoriaethu blaenoriaethau'r Cabinet.

4 Cysylltedd Cenedlaethol a Rhyngwladol

Refeniw

a. Cysylltedd Cenedlaethol a Rhyngwladol (£4.1m)

Mae'r gyllideb hedfanaeth wedi'i hailenwi'n gyllideb Cysylltedd Cenedlaethol a Rhyngwladol i adlewyrchu fy nyraniadau arfaethedig i gefnogi'r sector cludo nwyddau, y sector morol, casglu data a dadansoddi, yn ogystal â'r gwaith parhaus ar ddyfodol Maes Awyr Caerdydd.

5 Y Lluoedd Arfog

Refeniw

a. Y Lluoedd Arfog (£0.37m)

Rwyf wedi cynyddu cyllideb y Lluoedd Arfog y flwyddyn nesaf i barhau i gefnogi Swyddogion Cyswllt y Lluoedd Arfog a Diwrnod Lluoedd Arfog Cymru.

Rhagor o dystiolaeth i Bwyllgor CCEI ar ddyraniadau cyllideb TrC 2025/2026

Mae dyraniadau'r gyllideb ddrafft yn seiliedig ar ddrafft cyntaf rhagolygon TrC ar gyfer 2025-2026 a ddatblygwyd dros yr haf. Dyma'r cynharaf erioed i ni dderbyn amcangyfrif cychwynnol o'r brig i'r gwaelod gan TrC o gostau disgwylidig y flwyddyn i ddod ac mae'n ganlyniad ymdrechion sylweddol gan y ddau sefydliad i alinio prosesau pennu cyllidebau.

Mae rhagor o waith wedi'i wneud ers hynny a chynhaliwyd deuddydd o sesiynau herio gyda thîm gweithredol TrC yn gynnwys ym mis Rhagfyr i holi a herio'r rhagdybiaethau o ran costau ac incwm yn ail fersiwn eu cyllideb. Bydd canlyniad y sesiynau hyn yn llywio fersiwn nesaf y gyllideb ym mis Ionawr cyn cyhoeddi llythyr cyllido blynyddol Llywodraeth Cymru law yn llaw â chynllun busnes TrC ar gyfer 25-26 cyn dechrau'r flwyddyn ariannol.

Dylid nodi, hyd at y flwyddyn ariannol ddiwethaf, bod cyllid ar gyfer gweithrediadau, gwaith cynnal a chadw ac adnewyddu (OMR) y rhwydwaith CVL wedi'i ariannu trwy drosglwyddiadau o'r Adran Drafnidiaeth i gyllidebau trafnidiaeth Llywodraeth Cymru. Yn dilyn diwedd y trefniant dros dro hwn, cafodd y cyllid hwn am y tro cyntaf ei gynnwys y flwyddyn ariannol hon yng nghymorth bloc Llywodraeth Cymru a'i gynnwys wedyn yng nghyllidebau refeniw a chyfalaf trafnidiaeth Llywodraeth Cymru eleni.

Y Cyllidebau Refeniw

Dyraniad BEL Refeniw TrC (£m)		
Llinell Wariant y Gyllideb		Cyllideb 25/26
Cymorth ar gyfer Gwasanaethau Rheilffordd	1895	380.2
Cymorth ar gyfer Gwasanaethau Bysiau	1880	13.0
Cysylltedd Cenedlaethol a Rhyngwladol	1883	2.1
C'swm		395.3

Cymorth ar gyfer Gwasanaethau Rheilffordd - BEL 1895

Yn dilyn y cynnydd yn y gyllideb y flwyddyn ariannol hon, mae cyllideb y flwyddyn nesaf yn weddol wastad (yn dilyn ailddyrranu rhai eitemau i BEL 1883 a ddisgrifir isod). Mae hyn yn dilyn craffu manwl ar gyllideb rhagolwg TrC a gosod £10m o her i TrC gynyddu refeniw tocynnau a lleihau costau o'u cymharu â'r rhagolygon cychwynnol. Mae profiad eleni yn awgrymu bod gosod targedau cyllidebol realistig ond heriol yn annog rheolaeth ariannol ac arferion masnachol darbodus a hyd yn oed yn fwy o ymrwymiad a diwylliant i gynyddu refeniw a lleihau costau. Nid yw'r gwerthoedd yn y tabl hwn yn cynnwys y dyraniad cyllid ychwanegol gan Lywodraeth y DU a ragwelir o tua £20.2m ar gyfer ffioedd mynediad i drac a gwasanaethau yn Lloegr yn unig. Nid ydynt wedi'u pennu eto.

Flwyddyn ariannol nesaf, bydd y rhan fwyaf o'r gwaith ar drawsnewid y CVL, trenau cysylltiedig a gwasanaethau 'troi i fyny a mynd' newydd wedi'u cwblhau. O ganlyniad, disgwyliwn y bydd llai o ofyn am gymhorthdal yn y blynyddoedd i ddod.

Cymorth ar gyfer Gwasanaethau Bws – BEL 1880

Bydd y cyllid hwn yn cefnogi Trafnidiaeth Cymru i baratoi ar gyfer masnachfreinio, ariannu a rheoli rhwydwaith TrawsCymru, gwasanaethau Fflecsi a darparu gwybodaeth amserlen drwy Traveline Cymru.

Cysylltedd Cenedlaethol a Rhyngwladol – BEL 1883

Bydd cyllid ar gyfer uned ddadansoddi a rhaglen secondeion TrC yn cael ei ddyrannu o'r gyllideb Cysylltedd Cenedlaethol a Rhyngwladol. Mae'r ddwy'n cefnogi gwaith ar draws y portffolio trafndiaeth. Arferid ariannu'r eitemau hyn drwy'r gyllideb cymorth rheilffyrdd.

Cyllidebau Cyfalaf

Dyraniad BEL Cyfalaf TrC (£m)		
Llinell Wariant y Gyllideb		Cyllideb 25/26
Cymorth ar gyfer Gwasanaethau Rheilffyrdd	1895	181.6
Cymorth ar gyfer Gwasanaethau Bysiau	1880	31.0
Trafnidiaeth Ranbarthol a Theithio Llesol	1882	I'w gadarnhau *
Gweithrediadau ac Adnewyddu SRN	1885	1.6
	C'swm	I'w gadarnhau

*Mae'r cyfanswm sydd ar gael ar gyfer grantiau awdurdodau lleol wedi cael ei gadw ar yr un lefel ag yn 24-25 ond nid yw gwerth grantiau teithio llesol, sy'n cael eu rheoli a'u monitro ar ran Llywodraeth Cymru gan TrC, wedi'i bennu eto.

Cymorth ar gyfer Gwasanaethau Rheilffyrdd – Rheilffyrdd – BEL 1895

Mae £181.6m wedi'i ddyrannu ar gyfer y flwyddyn ariannol nesaf i gyfalaf rheilffyrdd, sy'n cynnwys parhau â'r buddsoddiad i drawsnewid a chynnal Llinellau Craidd y Cymoedd, a darparu'r cerbydau newydd ar gyfer y rhwydwaith.

Cymorth Gwasanaethau Bws - BEL 1880

Bydd y gyllideb cyfalaf bysiau yn cael ei defnyddio i baratoi ar gyfer masnachfreinio gan gynnwys prynu bysiau newydd a seilwaith cysylltiedig, a sefydlu prosiect braenaru ar gyfer bysiau hydrogen. Bydd hyn yn cefnogi gwasanaethau bws cost-effeithiol a deniadol ac yn cyfrannu at ddatgarboneiddio'r rhwydwaith trafndiaeth.

Trafnidiaeth Ranbarthol a Theithio Llesol

Mae'r BEL hon yn cynnwys cyllid i awdurdodau lleol a Trafnidiaeth Cymru ddatblygu a darparu cynlluniau lleol. Mae cyfanswm y cyllid sydd ar gael ar gyfer grantiau i awdurdodau lleol wedi'i gadw ar lefelau 24-25. Mae cynlluniau grant yn cynnwys y Gronfa Teithio Llesol, y Gronfa Trafnidiaeth Leol, y Gronfa Ffyrdd Gwydn, seilwaith gwefru cerbydau trydan, Llwybrau Diogel mewn Cymunedau a Diogelwch ar y Ffyrdd. Nid yw gwerth grantiau teithio llesol, sy'n cael eu rheoli a'u monitro ar ran Llywodraeth Cymru gan TrC, wedi'i bennu eto a bydd yn seiliedig ar gryfder ceisiadau awdurdodau lleol, gan ystyried barn y Cyd-bwyllgorau Corfforedig cyn datganoli penderfyniadau drwy gynlluniau trafndiaeth rhanbarthol yn y dyfodol.

Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith

Papur tystiolaeth ar Gyllideb Ddrafft 2025-26 – Prif Grŵp Gwariant yr Economi, Ynni a Chynllunio

08/01/2025

Mae'r papur hwn yn darparu gwybodaeth i'r Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith ar gynigion Prif Grŵp Gwariant yr Economi, Ynni a Chynllunio a amlinellir yng Nghyllideb ddrafft 2025-26, a gyhoeddwyd ar 10 Rhagfyr 2024. Mae'n rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf hefyd am feysydd penodol sydd o ddiddordeb i'r Pwyllgor.

Cynnwys

1.	Cyffredinol	3
2.	Deddfwriaeth	7
3.	Newid Hinsawdd	8
4.	Ynni ac effeithlonrwydd ynni	9
5.	Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru (NICW).....	11
6.	Porthladdoedd a Meysydd Awyr	12
7.	Crynodeb	13

1. Cyffredinol

Blaenoriaethau'r Gyllideb

Mae'r tabl isod yn rhoi trosolwg o linellau gwariant cyllideb Ynni, Maes Awyr Rhyngwladol Caerdydd a Chynllunio o fewn cynlluniau Prif Grŵp Gwariant yr Economi, Ynni a Chynllunio fel y'u cyhoeddwyd yng Nghyllideb Ddrafft 2025-26 ar 10 Rhagfyr. Mae hyn yn cadarnhau cynnydd o £8.9m mewn adnoddau cyllidol (refeniw gan gynnwys refeniw nad yw'n arian parod) a dim newidiadau i gyfalaf o'i gymharu â llinell sylfaen ddiwygiedig 2025-26.

Y llinell sylfaen a ddefnyddir ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2025-26 yw Cyllideb Derfynol 2024-25 (ailddatganwyd ym mis Medi 2024) wedi'i haddasu ar gyfer addasiadau llinell sylfaen cylchol ar gyfer 2024-25 i gefnogi dyfarniad cyflog 2024-25 y sector cyhoeddus a chynnydd mewn cyfraniadau pensiwn o fis Ebrill 2024 oherwydd newid yn y gyfradd o'r enw Cyfraniadau Blwydd-dal wedi'u Haddasu ar gyfer Profiad y Gorffennol. Mae rhagor o addasiadau llinell sylfaen yn gysylltiedig â chyllid anghylchol ar gyfer Cyfalaf Trafodiadau Ariannol.

Mae ein penderfyniadau cyllido yn y gyllideb ddrafft hon wedi'u seilio ar flaenoriaethau ein llywodraeth. Mae'r ffordd rydym yn defnyddio ein hadnoddau yn allweddol ar gyfer sicrhau'r ddarpariaeth orau bosibl. Mae ein blaenoriaethau ar gyfer yr Economi, Ynni a Chynllunio yn glir: Rydym am greu swyddi gwyrdd sy'n tyfu'r economi, mynd i'r afael â'r argyfwng hinsawdd ac adfer natur, a sicrhau bod teuluoedd yn well eu byd; a chyflymu penderfyniadau cynllunio i dyfu economi Cymru.

RESOURCE BUDGET			£'000				
Action	BEL No.	BEL Description	Plans as per 2024-25 Final Budget Restated September 2024	Baseline Adjustments for 2025-26	2025-26 Revised Baseline	Changes	2025-26 Draft Budget December 2024
Energy Efficiency	1280	Green Energy	3,297	10	3,307	5,150	8,457
	3772	Ynni Cymru	2,470	0	2,470	0	2,470
	Total Energy Efficiency		5,767	10	5,777	5,150	10,927
Cardiff International Airport	1240	Cardiff International Airport	-3,000	0	-3,000	0	-3,000
	Total Cardiff International Airport		-3,000	0	-3,000	0	-3,000
Planning and Regulation	2256	Planning and Environment Decisions Wales	2,997	71	3,068	1,900	4,968
	2250	Planning & Regulation Expenditure	1,999	6	2,005	1,841	3,846
	Total Planning and Regulation		4,996	77	5,073	3,741	8,814
Total Resource Budget			7,763	87	7,850	8,891	16,741
CAPITAL BUDGET			£'000				
Action	BEL No.	BEL Description	Plans as per 2024-25 Final Budget Restated September 2024	Baseline Adjustments for 2025-26	2025-26 Revised Baseline	Changes	2025-26 Draft Budget December 2024
Energy Efficiency	1280	Green Energy	17,200	-4,800	12,400	0	12,400
	3772	Ynni Cymru	10,000	0	10,000	0	10,000
	Total Energy Efficiency		27,200	-4,800	22,400	0	22,400
Cardiff International Airport	1240	Cardiff International Airport	1,783	0	1,783	0	1,783
	Total Cardiff International Airport		1,783	0	1,783	0	1,783
Total Capital Budget			28,983	-4,800	24,183	0	24,183

Er mwyn cefnogi ein blaenoriaethau, rydym wedi blaenoriaethu cyllid ar gyfer 2025-26 yn y gyllideb hon:

- Mae £5m yn ychwanegol yn cael ei ddyrannu i gefnogi ein hynni gwyrdd, fel y gellir datblygu prosiectau ynni adnewyddadwy newydd a phrosiectau ynni lleol yng Nghymru. Bydd y buddsoddiad hwn yn helpu i leihau allyriadau ledled Cymru a chefnogi twf yn ein heconomi leol.
- Mae cyflymu penderfyniadau cynllunio seilwaith yn allweddol i alluogi'r economi i dyfu ac felly rydym yn buddsoddi £3.741m yn ychwanegol yn y maes hwn. Bydd yr arian ychwanegol yn rhoi'r adnoddau angenrheidiol i Benderfyniadau Cynllunio ac Amgylchedd Cymru a'r Gyfarwyddiaeth Gynllunio i gynyddu gallu i ymdrin â'r nifer cynyddol o geisiadau seilwaith mewn modd amserol.
- Mae ein cyllid ar gyfer Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru yn darparu cyngor a chymorth hanfodol i gyrff cyhoeddus wrth iddynt weithio tuag at ein huchelgais cyffredin o sector cyhoeddus Cymru sero net erbyn 2030.

Esboniad manwl o sut mae'r gyllideb ddrafft yn adlewyrchu ymrwymïadau a wnaed mewn blynyddoedd ariannol blaenorol, gan gyfeirio'n benodol at adroddiad y Pwyllgor ar gyllideb ddrafft 2024-25.

Rydym wedi ystyried yr argymhellion yn adroddiad y Pwyllgor ar Gyllideb Ddrafft 2024-25, ac rydym yn parhau i flaenoriaethu camau gweithredu sy'n cefnogi cynyddu ynni adnewyddadwy yng Nghymru i gyflawni ein targedau ynni adnewyddadwy. Mae hyn yn cynnwys camau gweithredu rydym yn eu cymryd i gyflawni argymhellion yr archwiliad dwfn ar ynni adnewyddadwy. Yn benodol yn 2025-26 byddwn yn gweithio gyda'r sector adnewyddadwy i gyflawni bargaen sector yn unol ag un o argymhellion yr archwiliad dwfn. Bydd y fargen sector hon yn amlinellu ymrwymïadau gan y llywodraeth a'r diwydiant i gyflawni ein targedau mewn ffordd sy'n sicrhau mwy o fuddion i Gymru. Bydd dwyn ynghyd gyfrifoldebau'r Economi, Ynni a Chynllunio o dan un ymbarél yn sicrhau ein bod yn goruchwyllo'r dulliau polisi allweddol i gyflawni ein huchelgeisiau ynni adnewyddadwy ar gyfer Cymru.

Mae ein cyllideb yn sicrhau cyllid ychwanegol hefyd ar gyfer Trydan Gwyrdd Cymru i gyflawni prosiectau ynni adnewyddadwy ar raddfa fawr ar ystad goed Llywodraeth Cymru. Bydd ein dull gweithredu dan arweiniad y sector cyhoeddus yn gwneud cyfraniad sylweddol at ein nodau i sicrhau bod Cymru yn buddsoddi mwy mewn ynni adnewyddadwy yng Nghymru. Rydym wedi gosod targed i Trydan Gwyrdd Cymru sicrhau 250MW o gapasiti newydd erbyn 2030 a 750MW arall erbyn 2040. Gyda'r cwmni bellach wedi'i lansio'n ffurfiol, mae gennym gytundeb fframwaith ar waith ac mae gan y cwmni fwrdd annibynnol i oruchwyllo ei weithrediadau.

Gwybodaeth am effaith penderfyniadau cyllidol a pholisi Llywodraeth y DU ar ddyraniadau'r gyllideb/ Manteision i Gymru sy'n deillio o benderfyniadau a pholisïau cyllidol Llywodraeth y DU, gan gynnwys Cronfa Cyfoeth Genedlaethol y DU

Rydym yn croesawu'r ffocws gan Lywodraeth newydd y DU ar ynni a Chenhadaeth pŵer glân 2030 i greu mwy o ddiogelwch ynni a chreu swyddi a thwf gwyrdd. Fel rhan o'r ymgyrch i gyflwyno prosiectau ynni adnewyddadwy newydd yn gyflymach, mae Llywodraeth y DU yn sefydlu Ynni Prydain Fawr. Bydd Ynni Prydain Fawr yn cefnogi buddsoddiad newydd ar hyd a lled Prydain Fawr gan ddefnyddio cyllid sydd ar gael gan Gronfa Cyfoeth Genedlaethol y DU. Rydym yn gweithio gydag Ynni Prydain Fawr i weithio mewn partneriaeth i gyflymu'r gwaith cyflawni yng Nghymru gan ddefnyddio ein swyddogaethau cyflawni sefydledig gan gynnwys Trydan Gwyrdd Cymru ac Ynni Cymru.

Cafwyd ymgysylltu cadarnhaol rhwng Llywodraeth newydd y DU gan gynnwys cyfarfodydd cynnar gyda'r Prif Weinidog, Ysgrifennydd Gwladol Cymru a'r Ysgrifennydd Gwladol dros Fusnes a Masnach sy'n dangos ymrwymiad clir i gydweithio i gyflawni rhai o'n huchelgeisiau cyffredin i sicrhau twf a swyddi yng Nghymru.

Cyhoeddodd Llywodraeth y DU Bapur Gwyrdd ar Strategaeth Ddiwydiannol ym mis Hydref. Mae'n nodi cynllun 10 mlynedd gyda'r nod o annog twf a chreu swyddi trwy roi'r sefydlogrwydd a'r sicrwydd sydd eu hangen ar fusnesau i fuddsoddi. Bydd yn mynd ati'n fwriadol i dargedu lleoedd a sectorau sy'n sbarduno twf a'i nod yw cael gwared ar y rhwystrau sy'n atal twf ar draws yr economi. Ar lefel swyddogol, bu ymgysylltu cynnar cadarnhaol â Llywodraeth y DU mewn perthynas â datblygu'r Strategaeth Ddiwydiannol sydd wedi canolbwyntio ar gryfderau cymharol Cymru ar lefel y DU. Cynhaliwyd gweithdy Llywodraeth y DU gyda swyddogion ar 19 Tachwedd ac rydym ar hyn o bryd yn casglu gwybodaeth i lywio ein hymateb a fydd yn cyd-fynd â'r pedair blaenoriaeth a amlinellir yn y Genhadaeth Economaidd.

Credwn y gallai ac y dylai datblygu 'dur gwyrdd' yn ardal Port Talbot a'r cyffiniau yn y dyfodol wneud cyfraniad sylweddol at sicrhau twf hirdymor, cynaliadwy, cynhwysol a gwydn. Rydym yn bwriadu cyflwyno dadl gref i'r perwyl hwnnw yn ein hymateb i Lywodraeth y DU. Yn ogystal, byddwn yn tynnu sylw hefyd at y potensial ar gyfer amrywiaeth o is-sectorau o fewn y sector ynni glân y credwn a all fod â rôl bwysig yn y blynyddoedd i ddod.

Fodd bynnag, er bod ymgysylltu wedi bod yn gadarnhaol o ran y Strategaeth Ddiwydiannol, mae diffyg eglurder o hyd ynghylch cyllid yn y dyfodol i gefnogi'r gwaith cyflawni, gydag ansicrwydd ynghylch manylion mewn meysydd fel y Gronfa Cyfoeth Genedlaethol a'r Gronfa Ffyniant Gyffredin. Bydd y Banc Seilwaith

Cenedlaethol o dan ei enw newydd, y 'Gronfa Cyfoeth Cenedlaethol', yn cael £5.8bn yn ychwanegol (gan wneud cyfanswm o £27.8bn). Byddai'r UKIB a Banc Busnes Prydain yn cael eu 'halinio' o dan y gronfa. Bydd hyn yn cael ei ddilyn gan newidiadau pellach a wneir trwy ddeddfwriaeth a fydd yn ceisio ehangu cylch gwaith y gronfa. Mae swyddogion yn cydweithio'n agos â Llywodraeth y DU er mwyn deall sut y bydd y gronfa'n gweithio'n ymarferol a'i pherthynas â sefydliadau eraill fel Ynni Prydain Fawr a Banc Datblygu Cymru.

2. Deddfwriaeth

Sut mae'r gyllideb ddrafft yn darparu ar gyfer cyflawni deddfwriaeth Llywodraeth Cymru sydd newydd gael ei phasio ac sydd ar y gweill.

Nid oes deddfwriaeth Llywodraeth Cymru sydd newydd gael ei phasio ac sydd ar y gweill ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2025-26 o fewn fy nghyfrifoldeb sy'n berthnasol i'r Pwyllgor hwn.

3. Newid Hinsawdd

Cyflawni'r polisiau a'r cynigion yng nghynllun Sero Net Cymru

Mae'r gyllideb hon yn cefnogi'r gwaith o gyflawni gweithgarwch i ddatgarboneiddio'r system ynni yng Nghymru er mwyn sicrhau ein bod yn parhau ar y trywydd iawn i gyflawni ein targedau statudol i gyrraedd sero net erbyn 2050. Yn ddiweddar rydym wedi cyhoeddi ymgynghoriadau ar ein polisi ar ddal, defnyddio a storio carbon a hydrogen yng Nghymru. Mae ein gweledigaeth ar gyfer dyfodol diwydiant a chynhyrchu ynni yng Nghymru yn un lle mae diwydiannau cynaliadwy yn cael eu cadw yng Nghymru ac yn parhau i gynhyrchu swyddi o ansawdd uchel a manteision eraill i'r cymunedau y maent yn gweithredu ynddynt. Mae ein polisi arfaethedig yn amlygu y byddwn yn cefnogi prosiectau Dal a Storio Carbon (CCS) a phrosiectau hydrogen lle maent yn gwneud cyfraniad clir, mesuradwy a pharhaus i ddatgarboneiddio neu'r broses o bontio i ffwrdd o danwydd ffosil yng Nghymru. Bydd ein penderfyniadau cyllidebol yn cefnogi'r broses o weithredu ein polisiau CCS a hydrogen gan gynnwys trwy ddiweddarau Polisi Cynllunio Cymru.

Mae Llywodraeth Cymru wedi arwain gweithgarwch ar draws pob awdurdod lleol yng Nghymru i ddatblygu Cynlluniau Ynni Ardal Leol. Mae'r cynlluniau hyn yn dangos y camau y mae angen eu cymryd ar draws pob awdurdod lleol yng Nghymru i gyflawni sero net erbyn 2050. Byddwn yn parhau i ddarparu adnoddau ar draws y rhanbarthau i roi'r camau gweithredu a nodir yn y Cynlluniau Ynni Ardal Leol ar waith a chyflwyno maint y buddsoddiad y mae'r cynlluniau hynny'n eu nodi. Byddwn yn darparu cyllid cyfalaf drwy'r gyllideb hon i gefnogi gweithredu'n gynnar y gweithgarwch a nodwyd yn y Cynlluniau Ynni Ardal Leol. Rydym wedi buddsoddi cyllid referniw o £0.650m yn 2025-26 i ddatblygu'r cynlluniau Ynni hyn.

Yn 2024 fe wnaethon ni gyhoeddi strategaeth gwres ar gyfer Cymru. Mae ein strategaeth gwres yn nodi llwybr at ddatgarboneiddio gwres mewn lleoliadau domestig a diwydiannol i gyflawni sero net ac mae'n dangos sut y gallwn gyrraedd yr uchelgais o sector cyhoeddus sero net erbyn 2030. Mae'n gosod gweledigaeth ar gyfer gwres glân fforddiadwy yng Nghymru. Ochr yn ochr â'r strategaeth, fe wnaethom gyhoeddi mapiau Cyfleoedd Gwres Dŵr Mwynglawdd hefyd i hysbysu awdurdodau lleol a datblygwyr sy'n dymuno archwilio'r cyfleoedd ar gyfer gwres mwynglawdd yng Nghymru. Byddwn yn parhau i helpu i gefnogi cyfleoedd i ddatgarboneiddio gwres yn unol â'n strategaeth gwres trwy ddarparu cyllid cyfalaf i sicrhau buddsoddiad lleol ar gyfer datgarboneiddio gwres ledled Cymru.

4. Ynni ac effeithlonrwydd ynni

Darparu rhaglenni effeithlonrwydd ynni adnewyddadwy ac ynni'r sector cyhoeddus, gan gynnwys dyraniadau penodol ar gyfer Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru, Ynni Cymru, Ynni Cymunedol Cymru a Trydan Gwyrdd Cymru. Dyraniadau eraill i gefnogi'r gwaith o gyflawni targedau ynni adnewyddadwy.

Rydym yn parhau yng nghyllideb 2025-26 i flaenoriaethu cynhyrchu ynni adnewyddadwy yng Nghymru i gefnogi ein targedau i gynhyrchu digon o ynni adnewyddadwy yng Nghymru i ddiwallu ein hanghenion trydan cyfatebol erbyn 2035. Rydym wedi buddsoddi £4.5m o gyllid referniw ychwanegol i gefnogi Trydan Gwyrdd Cymru ac wedi blaenoriaethu'r gweithgarwch i gadw budd a gwerth yng Nghymru o brosiectau a ddatblygir gan ein cwmni ynni adnewyddadwy. Bydd ein cyllid yn parhau i gefnogi'r cwmni ac ariannu'r gwaith datblygu ar y pum safle blaenoriaeth i Trydan. Nod y prosiectau hyn yw cynhyrchu 500MW o gapasiti newydd, digon i bweru 400,000 o gartrefi. Bydd Trydan yn parhau i ddatblygu'r prosiectau hyn gan weithio gyda'n cymunedau i ddeall sut y gallwn ddarparu manteision lleol.

Ochr yn ochr â Trydan Gwyrdd Cymru, rydym wedi parhau i flaenoriaethu yn y gyllideb hon y gwaith o gyflawni Ynni Cymru. Mae Ynni Cymru yn cefnogi'r gwaith o gynyddu prosiectau ynni adnewyddadwy cymunedol i ddatblygu atebion ynni lleol clyfar i sicrhau bod y cyflenwad lleol yn cyfateb yn well i'r galw lleol. Gan adeiladu ar lwyddiant y gronfa gyfalaf gwerth £10m yn 2024-25, rydym wedi cynnal cyllid ar £10m i gefnogi buddsoddiad ychwanegol drwy Ynni Cymru i fuddsoddi mewn prosiectau lleol a fydd yn cefnogi'r gwaith o ddatgarboneiddio ein cartrefi, ein busnesau a'n cymunedau ledled Cymru gyfan.

Rydym wedi ymrwymo i weithio gyda diwydiant i ddatblygu bargaen sector ynni adnewyddadwy. Nod bargaen sector yw cael gwared ar rwystrau a gweithio'n agos â diwydiant ar sicrhau'r gwerth mwyaf posibl i fanteision prosiectau ynni adnewyddadwy yng Nghymru. Bydd ein cyllideb yn cefnogi'r gwaith i gytuno ar gytundeb â diwydiant yn 2025-26.

Mae'r buddsoddiad yng Ngwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru yn cefnogi ein huchelgais i gael sector cyhoeddus sero net yng Nghymru erbyn 2030 ac mae'n rhan allweddol o'n gwaith ym mhorthffolio Newid Hinsawdd a Materion Gwledig. Mae'r gwasanaeth yn helpu sefydliadau'r sector cyhoeddus i ddatblygu cynlluniau datgarboneiddio sydd nid yn unig yn lleihau eu hól troed carbon ond sydd hefyd yn arbed costau i'r pwr cyhoeddus drwy effeithlonrwydd ynni. Dyrannwyd cyllideb o £21m i ddarparu benthyciadau a grantiau ar gyfer buddsoddiad parhaus mewn effeithlonrwydd ynni ac ynni adnewyddadwy yn y sector cyhoeddus. Gellir dod o hyd i fanylion dyraniad Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru mewn

tystiolaeth a ddarparwyd gan y Dirprwy Brif Weinidog ac Ysgrifennydd y Cabinet dros Newid Hinsawdd a Materion Gwledig yn y Pwyllgor Newid Hinsawdd, yr Amgylchedd a Seilwaith.

Rydym yn parhau i gefnogi'r sector ynni cymunedol yng Nghymru, gan gynnwys drwy ein gwaith gydag Ynni Cymunedol Cymru a Gwasanaeth Ynni Llywodraeth Cymru. Rydym wedi blaenoriaethu cyllid ar gyfer Ynni Cymru hefyd gyda £2.47m o gyllid refeniw a £10m o gyllid cyfalaf yn 2025-26. Bydd Ynni Cymru yn parhau i gefnogi'r gwaith o ddatblygu prosiectau ynni adnewyddadwy cymunedol yng Nghymru gan gydweithio ag Ynni Cymunedol Cymru a rhanddeiliaid strategol eraill yng Nghymru.

Polisiâu a rhaglenni i gefnogi datgarboneiddio yn y sector tai, gan gynnwys dyraniadau ar gyfer y Rhaglen Ôl-osod er mwyn Optimeiddio, y Cynllun Nyth Cartrefi Cynnes a Chynllun Cartrefi Gwyrdd Cymru

Ysgrifennydd y Cabinet dros Lywodraeth Leol a Thai sy'n gyfrifol am bolisi'r gweithgarwch hwn a bydd Ysgrifennydd y Cabinet yn darparu tystiolaeth fel rhan o'i thystiolaeth i'r Pwyllgor.

5. Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol Cymru (NICW)

Manylion dyraniadau'r gyllideb ar gyfer NICW

Mae £3.741m o gyllid refeniw ychwanegol wedi'i fuddsoddi yng nghyllideb 2025-26 i gyflawni blaenoriaeth y Prif Weinidog i gyflymu penderfyniadau cynllunio seilwaith. Bydd £0.400m o'r gyllideb o fewn Llinell Wariant yn y Gyllideb ar gyfer Cynllunio a Rheoleiddio yn cael ei ddefnyddio i gefnogi'r Comisiwn Seilwaith Cenedlaethol.

6. Porthladdoedd a Meysydd Awyr

Sut y bydd y gyllideb ddrafft yn cefnogi datblygiad porthladdoedd morol Cymru. Yn benodol, unrhyw ddyraniadau i gefnogi'r gwaith o weithredu strategaeth hirdymor ar gyfer Maes Awyr Caerdydd yng nghyllideb ddrafft 2025-26, sut y caiff hyn ei fonitro er mwyn sicrhau ei fod yn darparu gwerth am arian ac a oes unrhyw gynlluniau ar gyfer dyraniadau yn ystod y flwyddyn ym mlwyddyn ariannol gyfredol 2024-25 i gefnogi'r strategaeth.

Bydd y gyllideb ddrafft yn cefnogi'r gwaith o ddatblygu strategaeth Porthladdoedd Morol i Gymru cyn diwedd tymor y Senedd hon. Y bwriad yw datblygu'r strategaeth ochr yn ochr â'r cynllun logisteg a chludo nwyddau newydd i Gymru - ymrwymiad arall o dan Strategaeth Drafnidiaeth Cymru - o ystyried y cyd-ddibyniaethau sylweddol rhwng y sectorau.

Mewn ymateb i unrhyw ddyraniadau i gefnogi'r broses o weithredu strategaeth hirdymor ar gyfer Maes Awyr Caerdydd. Cyhoeddwyd asesiad yr Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd (CMA) o fuddsoddiad hirdymor arfaethedig Llywodraeth Cymru ym Maes Awyr Caerdydd ar 2 Hydref. Cyhoeddais Ddatganiad Ysgrifenedig mewn ymateb ar yr un diwrnod.

Nid yw Llywodraeth Cymru yn mynd i wneud sylwadau ar fanylion adroddiad y CMA ar hyn o bryd. Yn unol â'r Datganiad Ysgrifenedig, rydym ar hyn o bryd yn cymryd yr amser sydd ei angen i roi ystyriaeth lawn i'w hasesiad. Mae Llywodraeth Cymru yn parhau i fod yn agored i fireinio'r rhaglen fuddsoddi arfaethedig ar sail yr asesiad hwnnw a'r sylwadau a wnaed i'r CMA gan drydydd partïon sydd â buddiant. Ar ôl i ni orffen ein gwaith mewn ymateb i adroddiad y CMA, ac mae Ysgrifenyddion y Cabinet wedi gwneud penderfyniad terfynol ar union natur unrhyw becyn buddsoddi arfaethedig, byddaf yn rhoi'r wybodaeth ddiweddaraf i'r Senedd.

Bydd dyraniadau ar gyfer y pecyn buddsoddi hirdymor arfaethedig ar gyfer Maes Awyr Caerdydd yn cael eu gwneud unwaith y bydd Ysgrifenyddion y Cabinet wedi penderfynu sut yr hoffent fwrw ymlaen, yn sgil adborth yr Awdurdod Cystadleuaeth a Marchnadoedd ar y buddsoddiad arfaethedig.

7. Crynodeb

Mae'r cynlluniau ar gyfer llinellau gwariant y gyllideb sy'n berthnasol i'r Pwyllgor hwn, o fewn Prif Grŵp Gwariant yr Economi, Ynni a Chynllunio ar gyfer Cyllideb Ddrafft 2025-26, yn cael eu cyflwyno i'r Pwyllgor i'w hystyried.

Rebecca Evans

Ysgrifennydd y Cabinet dros yr Economi, Ynni a Chynllunio